

JOURNALISTI

7
2017

Suomen Journalistiliiton
ammattilehti
93. vuosikerta 26.5.2017

Näin meitä painostetaan

Journalisteihin
kohdistuva
vaikuttaminen
on arkipäiväistä.

8

tässä lehdessä

○ Riitta Kalliorinne tekee Jouluradiota ympäri vuoden. **26**

KUVA: HELI BLÅFIELD

○ Vihapuhe on tavallaan syötti, siihen ei pidä heti tarttua. Ensimmäinen askel on rauhoittua ja ottaa etäisyyttä, hankkia ulkopuolista tukea, sanoo psykoterapeutti Jan-Henry Stenberg.

18

○ Mauno Koivisto ymmärsi ennen muita poliitikkoja imagon voiman. Hän rakensi television avulla itsestään mielikuvaa, joka vei hänet komeaan voittoon, kirjoittaa Risto Uimonen.

31

KANNEN KUVA: VESA LEHTIMÄKI

JOURNALISTI

Journalisti Journalisten
Suomen Journalistiliiton
ammattilehti
93. vuosikerta 26. 5. 2017

TOIMITUS

VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA
/ANSVARIG CHEFREDAKTÖR
Markku Lappalainen 040 586 0613

TOIMITUSSIHTEERI/REDAKTIONS-
SEKRETERARE
Manu Marttinen 050 310 3036

TOIMITTAJAT/REPORTAR
Nina Erho 050 379 8155
Marja Honkonen 050 379 9108

ULKOASU/LAYOUT
Kai Widell 050 576 2746
Heli Saarela (vapaalla)

SÄHKÖPOSTI
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
förnamn.släktnamn@journalistiliitto.fi

VERKKOLEHTI
www.journalisti.fi

TILAUKSET/BESTÄLLNINGAR
Jaicom Oy 03 4246 5383
journalisti@jaicom.com

PAINO/TRYCKERI
I-print Oy, Seinäjoki
ISSN 1236-3596 (painettu/tryckt)
1458-4271 (verkko/nät)

JULKAISIJA/UTGIVARE
Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund
09 612 2330, faksi 09 640 361
PL 50, 00531 Helsinki

Mäenpään eväillä eteenpäin

MARKKU LAPPALAINEN markku.lappalainen@journalistiliitto.fi

Langettava päätös Julkisen sanan neuvostolta, Suomen putoaminen kärkipaikalta kolmanneksi maailman lehdistön vapausrankingissa, raskaita moitteita ulkopuoliselta selvitysmieheltä **Olli Mäenpäältä**. Yleisradion ja pääministeri **Juha Sipilän** (kesk.) marraskuun kärkeen seuraukset eivät mairittele Ylen johtoa.

Viime aikojen julkisessa keskustelussa on korostunut Ylen vastaavan päätoimittajan **Atte Jääskeläisen** toiminta ja Ylen organisaation ongelmat. Vähemmälle huomiolle on jäänyt se, että tapahtumat ilmentävät mitä suurimmassa määrin Ylen ja sen rahoituksesta päättävien poliitikkojen epätervettä vuorovaikutusta.

Sipilä pommitti toimittaja **Salla Vuorikoskea** viesteillä ja patisteli Jääskeläistä korjailemaan Ylen uutisen sisältöä. Jääskeläisen toiminta oli poikkeuksellista, eikä tehdyille ratkaisuille ollut JSN:n mukaan journalistisia perusteita. Myös

Mäenpää toteaa Ylen taipuneen ulkopuoliseen vaikuttamiseen.

Mäenpään mukaan kyseessä on ”maan tapa”. Poliitikot yrittävät vaikuttaa sisältöihin käyttämällä Ylen rahoitusta kiristysruuvina. Siksi Ylen ja poliitikkojen välistä palomuuria pitää vahvistaa.

”Myös Ylen hallituksen on rohjettava ottaa aloite, jos asiat muuten eivät etene.

Sisällön uskottavuus on julkisen palvelun perustaa. Riippumattomuudesta ei ole varaa tinkiä, siitä lipsuminen horjuttaa rahoittajien luottamusta. Ylen on myös tutkittava poliitikkojen ja muiden vallanpitäjien toimia tarvitsematta pelätä sitä, että rehellinen uutistoiminta uhkaa omaa tulevaisuutta.

Mäenpään mukaan riippumattomuus pitäisi kirjata Yle-lakiin.

Tärkeää on lailla määritellä poliitikoista koostuvan hallintoneuvoston rooli niin, että sillä ei ole valtaa journalistisissa päätöksenteossa. Ratkaisuna voisi toimia myös ministeri **Anne Bernerin** (kesk.) *A-tee-massa* esille nostama ajatus, että Ylen rahoituksesta sovitaan vaalikautta pitemmäksi, jopa kymmenen vuoden ajanjaksoksi.

Lainsäädännöllä ei kuitenkaan hoideta akuutteja ongelmia, jotka ovat tulleet julki tässä yhteydessä. Siihen tarvitaan nopeita, välittömiä toimia – uusia hankkeita ja aloitettujen prosessien edistämistä. Vastaavan päätoimittajan suhdetoiminnallinen rooli on kes-tämätön.

Mäenpään raportti sisältää hyviä eväitä välttämättömille kehitystoimille. Ylen henkilöstön sekä yleisön kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että toimenpiteet tehdään määrätietoisesti. Kipeimmätkin pinteet on purettava. Myös Ylen hallituksen on rohjettava ottaa aloite, jos asiat muuten eivät etene oikeaan suuntaan.

Vaikutusyrityksiä

Painostaminen on tuttua monelle journalistille. Perusteettomat vaatimukset sisällön muuttamiseksi ja yritykset kieltää kokonaisten juttujen julkaiseminen ovat verrattain yleisiä. Sen sijaan hengen ja fyysisen terveyden puolesta ei Suomessa ole toimittajien tarvinut pelätä. Jo Ruotsissa asiointila on toinen.

Tiedot käyvät ilmi *Journalistin*, Tampereen yliopiston ja Tutkivien toimittajien yhdistyksen painostusta käsittelevästä tutkimuksesta.

Painostuksella ei tutkimuksen mukaan ole kovin paljon vaikutusta. Vain joka kuudes vastaaja kertoo reagoineensa ulkoiseen vaikuttamiseen tai sen uhkaan. Joka kolmas uskoo, että mainostajat ja yhteistyökumppanit voivat vaikuttaa journalistiin.

Varmimmin painostavaa käyttäytymistä provosoivat maahanmuuttoa ja rasismia käsittelevät jutut, mutta aiheiden kirjo on laaja. Myös painostajan tausta voi olla melkein mikä tahansa.

Journalisti vaalii laadukasta journalismia, sananvapautta ja alan parhaita perinteitä. Journalisti tarkastelee kriittisesti media-alaa ja sen ilmiöitä.

KASVO

ANU KOIVUNEN

● Mediatutkija, elokuvatu-
vatutkimuksen profes-
sori Tukholman yliopis-
tossa.

● Seuraa Yleä osana
kansanvallan kehiti-
tymistä Suomessa ja
Ruotsissa luotaavaa
Demokratian voimavir-
rat -tutkimusprojektia.

● Suomen ja Ruotsin
kansalainen.

Näkökulma naapurista

Mediatutkija Anu Koivunen sanoo, että Yle-kohussa törmäävät erilaiset journalismikäsitykset.

MANU HAAPALAINEN, TEKSTI • LIISA TAKALA, KUVA

Keskustelu Yleisradion journalismista sai uusia kierroksia, kun hallinto-oikeuden professori **Olli Mäenpään** raportti ja Ylen uutistoiminnasta sekä uutis- ja ajankohtaistoimituksesta irtisanoutuneiden **Jussi Erosen** ja **Salla Vuorikosken** yhdessä **Jarno Liskin** kanssa kirjoittama *Ylegate*-kirja julkaistiin.

Mediatutkija **Anu Koivunen** mukaan Yleväittelyssä törmäävät erilaiset käsitykset siitä, mitkä ovat julkisen palvelun journalismin tehtävät. Koivusen mukaan Ylen tapaa reagoida arvosteluun paljastaa, että kritiikin vakavuutta ei täysin tunnisteta.

”**Atte Jääskeläinen** on kyllä ollut useaan otteeseen Ylen omilla kanavilla haastateluissa, joissa hän henkilönä ja johtajana asettunut syytösten kohteeksi”, Koivunen sanoo.

”Haastattelussa on ollut hyvin raadollinen ote Ylen sisäisiin asioihin, mutta yhteistä niille on, että Jääskeläinen ja Ylen muu johto eivät tunnista kritiikin syvyyttä.”

Jääskeläinen on vakuutellut pyrkivänsä ”reiluun” ja ”vastuulliseen” journalismiin. Koivunen huomauttaa, että olisi tärkeää tietää, mitä näillä retorisisilla määrittelyillä tarkemmin ottaen haetaan.

”On hyvä, että Jääskeläinen on tuonut omaa journalismikäsitystään esiin. Mutta julkinen keskustelu ei ole kyennyt tarttumaan siihen tarkemmin. Kuka tällaisia käsitteitä vastustaisi? Pitäisi kysyä, mitä reiluus ja vastuullisuus Ylessä tarkoittavat journalismin tekemisessä, ja mikä on niiden suhde *Journalistin ohjeiden* ykköskohtaan journalismin vastuullisuudesta lukijoilleen.”

MÄENPÄÄN SELVITYKSEN ja *Ylegaten* mukaan Ylen vastuullisuus on usein nimenomaan vastuullisuutta vallanpitäjien suuntaan.

”Pohditaan, tuleeko juridisia seuraamuksia, ei kansalaisten oikeutta tietää”, Koivunen sanoo.

”Jos katsoo Suomen ulkopuolelle, journalismikäsitysten hierarkia on toinen.”

Koivusen mukaan Ruotsissa korostetaan Suomea selvästi enemmän ajatusta journalismista kansalaisten resurssina: Julkista rahaa tarvitaan laatujournalismille, jotta kansalainen pärjäisi vaikuttamisyrittysten ja disinformaation keskellä.

KOIVUNEN KUMMEKSUU kaupallisen median päällikkötoimittajien tapaa liittoutua arvosteltujen Yle-pomojen taakse. Mäenpään selvitys on saanut Twitterissä osakseen taistolaisuuteen viittaavaa kiittailua niin *Ilta-Sanomien* **Timo Haapalalta** kuin MTV:n **Merja Ylä-Anttilaltakin**.

”**Jos katsoo Suomen ulkopuolelle, journalismikäsitysten hierarkia on toinen.**”

”Näistä reaktioista välittyi harhainen kuva, että Suomi on edelleen 70-luvulla, on meneillään vasemmiston ja oikeiston välinen kamppailu, ja taistolaiset yrittävät tätä kautta jotakin vallankaappausta.” •

JYVÄSKYLÄ, TAMPERE JA TURKU PARANSIVAT MYÖS ENSISIJAISISSA HAKIJOISSA

Journalismin korkeakouluopintojen hakijat 2017 ja 2016

Koulu	Hakijat 2017/2016	Ensisijaiset hakijat 2017/2016
Jyväskylän yliopisto, journalistiikka	292/260	52/49
Tampereen yliopisto, journalistiikka ja viestintä *	751/733	392/270
Helsingin yliopisto, Soc&kom, Journalistik och mediekunskap **	–/69	–/24
Haaga-Helia, journalismi	624/808	218/237
Turun ammattikorkeakoulu, journalismi	242/211	67/46
Oulun ammattikorkeakoulu, journalismi	198/171	57/67

*) Journalistiikan ja viestinnän tutkinto-ohjelmassa voi suuntautua journalistiikkaan, visuaaliseen journalismiin ja puheviestintään.

**) Tämän vuoden hakijamääriä ei voi verrata viime vuoteen, koska Soc&komiin ei enää haeta oppiaineittain vaan yhdellä yhteiskuntatieteiden pääsykokeella.

► **Kiinnostava paikka.** Jyväskylän yliopiston journalistiikan hakijamäärä kasvoi 12 prosenttia. Yliopistonopettaja Panu Uotila kuvattiin journalistiikan opiskelijoiden harjoitusstudioissa.

Journalismin opinnot kiinnostavat taas

NINA ERHO, TEKSTI • MIKKO VÄHÄNIITTY, KUVA

Journalismin korkeakouluopintoihin haetaan pitkästä ajasta innokkaammin kuin edellisestä vuonna.

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen toimittajapintoihin hakevien määrä kasvoi Jyväskylässä, Tampereella, Turussa ja Oulussa, mikä poikkeaa viime vuosien laskevasta trendistä. Esimerkiksi Jyväskylän yliopiston toimittajapintoihin oli hakijoita 12 prosenttia viime vuotta enemmän.

Muutoksen syy voi olla, että uutisissa on viime kuukausina näkynyt vähemmän alan isoja yt-neuvotteluja, arvioi journalistiikan yliopistonopettaja **Panu Uotila** Jyväskylästä.

”Nuoret myös näkevät, että vaikka perinteiset toimittajan työt vähenevät, tietoyhteiskuntaan syntyy uusia töitä, joissa on hyötyä journalistin koulutuksesta. Valmis-

tuneista nähdään, että myös esimerkiksi tiedottajiksi ja tiedotuspäälliköiksi työllistytään.”

Toisaalta Uotila on selkeästi sitä mieltä, että yhden vuoden lukujen perusteella ei kannata ryhtyä paukuttelemaan henkseleitä. Hän on pari viime vuotta seurannut hakijamäärien kehitystä myös toimittajakoulutuksen neuvottelukunnan puheenjohtajana.

”Tietenkin toivon, että luvut ovat merkki käännteestä, mutta vuosittain on myös satunnaisvaihtelua, jota ei voi sulkea pois.”

TAMPEREEN YLIOPISTON journalismiopinnot hakevien määrä nousi viime vuodesta kaksi prosenttia, Oulun ammattikorkeakoulun 16 prosenttia ja Turun ammattikorkeakoulun 15 prosenttia. Turun AMK:n koulutus- ja tutkimuspäällikkö **Arja Tulonen** arvioi heille olleen apua hakukohteiden markkinoinnista somessa ja opetus-

nitelmasta, joka mahdollistaa journalismin opiskelijalle sekä suuntautumisen journalismiin sekä laajemmin viestintäalan töihin.

Viestinnän tutkinto-ohjelman tiimipäällikkö **Ari-Pekka Sirviö** Oulusta huomauttaa, että vaikka journalismin hakijoiden kokonaismäärä heilläkin nousi, journalistikoulutukseen ensisijaisesti hakevien määrä laski. Sen sijaan Jyväskylässä, Tampereella ja Turussa myös ensisijaisen hakijoiden määrä kasvoi.

HAAGA-HELIA POIKKESI viime vuonna muista nostamalla hakijamääränsä, mutta tänä vuonna poikkeus oli toiseen suuntaan, ja hakijamäärä laski 23 prosenttia. Journalismin koulutusohjelman johtaja **Anne Leppäjärvi** pitää yhtenä syynä koulun uutta journalismin ylempää korkeakoulututkintoa. ”Osa niistä, jotka olisivat aiemmin hakenneet alempaan tutkin-

toomme nyt keväällä, saattoivat hakea ylempään tutkintoon viime syksynä tai suunnittelevat hakeamista ensi syksynä. Viime syksynä ylempään tutkintoon oli 60 hakijaa, ja ensi syksynä odotamme määrän nousevan.”

Helsingin yliopiston Soc&komin hakijamääriä ei voi verrata viime vuoteen, koska sinne ei enää haeta oppiaineittain vaan yhdellä yhteiskuntatieteiden pääsykokeella. Opintosuunta määräytyy ensimmäisen vuoden kurssivalinnoissa. Aiempi *Journalistik och mediekunskap*-oppiaine on nyt *Journalistik och kommunikation*-opintosuunta.

”Pääfokus on edelleen journalistiikka, mutta opinnoissa on aiempaa enemmän valinnaisuutta ja mahdollisuuksia opiskella myös viestintää. Kehitämme opintoja vastaamaan paremmin alan ja maailman muutoksiin opiskelijan näkökulmasta”, sanoo journalistiikan professori **Jaana Hujanen**. ●

JOHANNA VEHKOO
 painokoneetseis@gmail.com
 KIRJOITTAJA ON VAPAA
 TOIMITTAJA, TIETOKIRJAILIJA JA
 YKSI LONG PLAYN PERUSTAJISTA.

Avataan algoritmit

Algoritmia on nostanut lukuisia valeuutisia Facebookin "trendeavien" uutisten listalle. Googlen hakualgoritmi puolestaan on tarjonnut kansallissosialismista tietoa etsineille suomalaikäyttäjille ensimmäisenä hakutuloksena Suomen vastarintaliikettä. Algoritmi siis antaa natsien itsensä määrittellä, mitä se kansallissosialismi olikaan.

Google Photosin algoritmi taas merkkasi taannoin tummaihoiset ihmiset gorilloiksi, ihan omin nokkinensa.

Uberin itseohjautuva auto ajoi San Franciscon keskustassa vilkkaalla kadulla punaisia päin. Googlen vastaava auto törmäsi bussiin.

KULUVANA VUONNA on käyty enemmän julkista keskustelua algoritmeista kuin koskaan ennen. Jo on aikakin. Koodinpätkillä kun on yhä enemmän vaikutusta todellisten ihmisten arkipäivään, tapahtui se sitten verkossa tai kadulla. Ensin mainitussa moni meistä viettää tuntikausia joka päivä, jälkimmäisessä taas voi jäädä itseohjautuvan auton alle.

Siksi toimittajien pitäisi pystyä tutkimaan, mitä tärkeät algoritmit pitävät sisällään. Ongelmana on, että suuret nettifirmat pitävät algoritmejaan liikesalaisuuksina, joita varjellaan ulkopuolisten kritiisiltä katseilta.

Miten tehdä journalismia mustista laatikoista, jos laatikoiden sisään ei millään pääse kurkistamaan? Se ei ole helppoa, mutta kekseliäs voi löytää kiertotien.

VERKKOLEHTI PROPUBLICA raportoi Yhdysvaltain tuomioistuinten laajalti käyttämistä tietokoneohjel-

mista, jotka ennustavat rikosten tekijän riskiä tehdä uusia rikoksia. Jotkut ovat saaneet kovennettuja tuomioita algoritmien laskemien ennusteiden perusteella. *ProPublican* selvityksen mukaan erään firman algoritmi suosii valkoisia ja antaa tyypillisesti afroamerikkalaisille huonomman riskiarvion.

Marylandin yliopiston journalismin professori **Nick Diakopoulos** on osoittanut muun muassa, että Uber-autojen odotusajat ovat pidempiä afroamerikkalaisten asuinalueilla ja että Googlen hakutulokset suosivat demokraatteja republikaanien sijaan.

Aiheesta taannoin Helsingin Tutki-konferenssissa puhunut Diakopoulos totesi, että kiistattomien todisteiden hankkiminen voi olla hyvin hankalaa. Hän on pystynyt kiertämään mustan laatikon ongelman ja keräämään itse dataa algoritmien toiminnasta. Ilman sisäpiirin tietoa vaikeinta on silti vastata journalismin peruskysymykseen: miksi algoritmi toimii niin kuin se toimii?

Onko vinouman taustalla harvittu ominaisuus vai puhdas moka? Kummassakin tapauksessa digipalvelujen käyttäjillä pitäisi olla oikeus tietää.

MIKÄÄN TEKNOLOGIA sinänsä ei ole lähtökohtaisesti hyvä tai paha, mutta ei se ole myöskään neutraali. Koodin ja algoritmien kirjoittajat vaikuttavat – usein tiedostamattaan – lopputuloksen toimintaan. He siirtävät omia näkemyksiään ja ennakkoluulojaan digipalvelujen ominaisuuksiksi.

Tutkivasta algoritmijournalismista on toistaiseksi varsin harvoja esimerkkejä. Se on jälleen yksi osoitus siitä, että toimituksiin tarvitaan aivan uudenlaisia taitoja. ●

Ei turhaa vuoropuhelua. "Selvitän mielelläni lehden valintojen taustat kysyjälle, mutta jos joku haasteltava haluaa muuttaa kaikki sitaatit, niin en lähde sellaiseen keskusteluun ollenkaan", sanoo Seinäjoella ilmestyvän Eparin päätoimittaja Laura Syväoja.

Paikallista painostusta

Kaupunkilehti Eparin päätoimittaja Laura Syväoja torjuu painostusyritykset keskustelemalla, mutta lyhyesti.

MANU MARTTINEN, TEKSTI • JUHA HARJU, KUVA • VESA LEHTIMÄKI, KUVITUS

Kaupunkilehti Eparin päätoimittaja **Laura Syväoja** sai hiljattain sähköpostia paikallisen yrityksen edustajalta. Syväoja oli tapansa mukaisesti lähettänyt jutun etukäteen haastateltavalle luettavaksi – ei kommentoitavaksi.

Sähköpostissa palautettu teksti oli kuitenkin täynnä punakynämerkintöjä ja kommentteja. Jutussa oli kirjoittajan mielestä ”sellaista asiaa, joka ei sovi meidän suuhun asetetuksi.” – ”Tällaisenaan se ei ole julkaistavissa, ja ilman meidän hyväksyntäämme ei saa julkaista mitään.”

Syväoja naurahtaa. Samantapaisia sähköposti- ja tekstiviestejä hän saa säännöllisesti Eparin juttujen kohteilta, jotka haluavat muuttaa jutun sisältöä itselleen edullisemmaksi ja asettaa ehtoja sen julkaisemiselle.

Syväoja ei ota viestejä kovin vakavasti, vaikka ne ärsyttävätkin. Yhteydenotot päättyvät yleensä hyvin lyhyeen keskusteluun.

”Jos ilman perusteita vaaditaan, että juttua ei julkaista tai että aiheetta ei käsiteltäisi, niin sanon vain, että valitettavasti te ette voi tähän asiaan vaikuttaa.”

LAURA SYVÄOJAN SAAMAT viestit ovat tyypillisiä esimerkkejä vaikuttamis- ja painostuskeinoista, joiden kohteeksi toimitukset joutuvat.

Tampereen yliopiston, *Journalistin* ja Tutkivien toimittajien yhdistyksen tekemään painostustutkimukseen vastanneista yli 60 prosenttia on vastaanottanut journalistisesti perusteettomia vaatimuksia haastattelulausuntojen tai muun sisällön muuttamisesta jälkikäteen.

”Jos firman johtotaso painostaisi, niin silloin tämä työ olisi todella vaikeaa.

Laura Syväoja, päätoimittaja, Epari

Journalistisesti perusteettoman vaatimuksen olla julkaisematta juttua kokonaan on saanut lähes 40 prosenttia kyselyyn vastanneista.

Hyvin yleinen tapa vaikuttaa on myös vaatimus koko jutun tarkistamisesta etukäteen ehtona haastattelulle.

Tutkimuksen toteuttanut Tampereen yliopiston väitöskirjatutkija **Ilmari Hiltunen** arvioi, että juttujen tarkistuttamisesta haastateltavilla on muodostunut maan tapa.

”Käytäntöä perustellaan usein mahdollisten virheiden korjaamisella jo ennen julkaisua. Samalla avataan ovi ulkoiselle vaikuttamiselle ja luodaan virheellistä mielikuvaa siitä, että haastateltavalla olisi automaattinen oikeus puut-

tua journalismin sisältöön.”

Hiltunen muistuttaa, että vastuu jutun sisällöstä pitäisi olla yksin toimittajalla.

EPARI ON riippuvainen paikallisten yritysten ilmoittelusta. Se on kerran viikossa ilmestyvä ilmaisjakelulehti, joka jaetaan yhteensä 52000 talouteen Seinäjoella, Lapualla, Ilmajoella ja Kurikassa.

Ilmoitusten pois vetäminen ja sillä uhkailu ovat vakavia tapoja painostaa toimitusta.

Tutkimukseen vastanneista 33 prosenttia arvioi, että mainostajat pystyvät vaikuttamaan heidän tiedotusvälineidensä tekemään journalismiin. Hiltunen pitää tätä kovana lukemana.

”Se kertoo journalismin tekijöiden epäluottamuksesta tiedotusvälineidensä kykyyn vastustaa taloudellista painostusta. Paikallislehdissä työskentelevistä jopa 42 prosenttia vastaajista on väitteen kanssa samaa mieltä”, Hiltunen sanoo.

Eparin sisältöön ilmoittajat eivät kuitenkaan voi vaikuttaa, Syväoja vakuuttaa, vaikka lehden toimituksen linjana on keskittyä positiivisiin uutisiin ristiriitojen hakemisen sijaan.

Vaikeiden asioiden käsittelyä hän ei välttele tai koe harjoittavansa itsesensuuria. Kysymyksen paikallisesti kiusallisten uutisten vuotamisesta naapurilehtiin lehtiin tai kilpailijoille hän vaikeenee.

”Tähän vastaaminen olisi omaan jalkaan potkimista”, Syväoja sanoo.

I-MEDIAT OY:N linjausten mukaisesti päätoimittaja vastaa vain journalistisesta sisällöstä eikä neuvottele ilmoituksista tai vastaa budjetista. Hän voi keskittyä vain lehden sisältöön, josta hän keskustelee mielellään – myös itsekriittisesti.

”Jos juttu on huonosti tehty, meidän on tärkeää tarkistaa omaa toimintaamme, mutta jos lähdetään kiristämään ja uhkailemaan, niin siitä ei opi kukaan mitään. Jutuille on aina joku syy.”

Syväoja muistuttaa, että ilmoituksista päättävät tahot ylittävät valtansa yrittäessään puuttua journalistisiin ratkaisuihin.

”He eivät ymmärrä journalistin asemaa tai sitä, minkälaisen teon he tekevät, kun uhkaavat ilmoitusten pois vetämisellä tai muuten painostavat toimitusta.”

SYVÄOJA KIITTÄÄ OMIA esimiehiään tuesta, jota ilman työnteko muuttuisi hyvin vaikeaksi.

”Olen seurannut Ylegatea, ja minulla ei ole kokemusta esimiespuolelta tulevasta painostuksesta. Jos painostusta tulisi, se olisi oikeasti huolestuttavaa. Ulkopuoliset pystyvät vaikuttamaan mihin tahansa ja jos lisäksi vielä firman johtotaso painostaisi, niin silloin tämä työ olisi todella vaikeaa.”

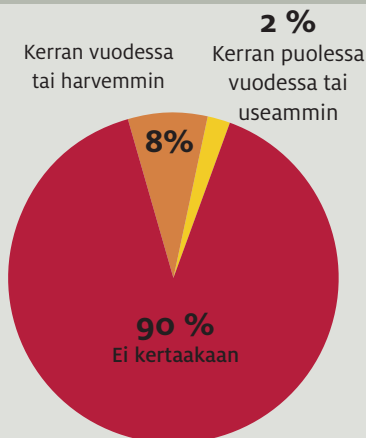

Painostuksen monet muodot

Journalisteihin kohdistuva fyysinen painostaminen on Suomessaharvinaista. Sen sijaan taloudellista, institutionaalista tai sanallista painostusta on kokenut moni journalisti. Myös työnteon häirintä on melko yleistä.

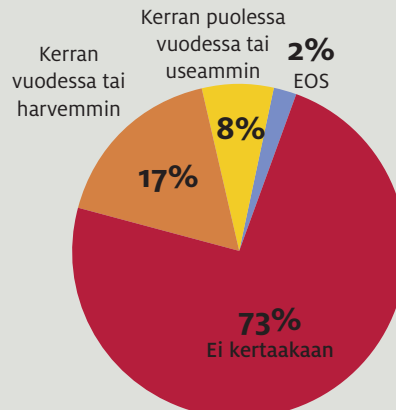
MITEN USEIN OLET KOKENUT FYYSISTÄ PAINOSTUSTA?

● Keskimäärin joka kymmenes vastaaja on kokenut jonkinlaista fyysistä painostusta, jota on esimerkiksi seuraaminen tai tarkkailu, painostava kontaktin ottaminen, liikkumisen estäminen, paikalta poistaminen tai työvälineisiin kajoaminen tai niiden rikominen. Lievän väkivallan kohteeksi on joutunut 36 vastaajaa, vakavan väkivallan kohteeksi 10 vastaajaa.

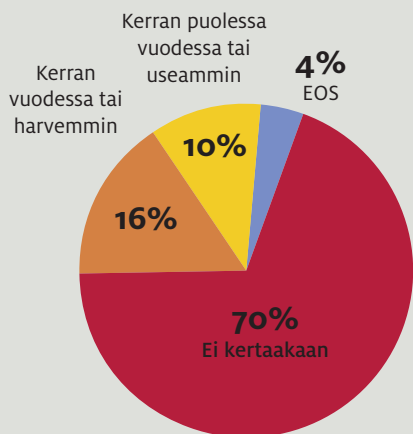
MITEN USEIN OLET KOKENUT SANALLISTA PAINOSTUSTA?

● Sanallista painostusta on esimerkiksi yhteydenotto esimieheen painostustarkoituksessa, uhkailu negatiivisilla ammatillisilla, henkilökohtaisilla tai perheeseen kohdistuvilla seurauksilla, epäasiallinen kielenkäyttö ja uhkailu kasvokkain tai viestintävälineissä. Näistä eniten on koettu epäasiallista kielenkäyttöä viestintävälineissä.

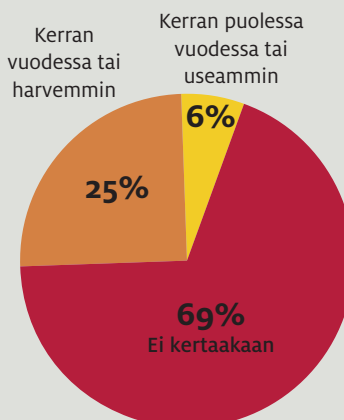
MITEN USEIN OLET KOKENUT TALOUDELLISTA PAINOSTUSTA?

● Taloudellista painostusta on esimerkiksi työnantajaan kohdistettu uhkaus tilausten, yleisön, mainostajien tai yhteistyökumppanien menettämisestä, taloudellisesti merkittävien etujen tarjoaminen työtehtävissä tai vapaa-ajalla. Suora ehdotus taloudellisen hyödyn tarjoamisesta vastineeksi tietynlaisesta toiminnasta (lahjonta). Yleisintä on työnantajaan kohdistettu uhkaus tilausten ja yleisön menettämisestä.

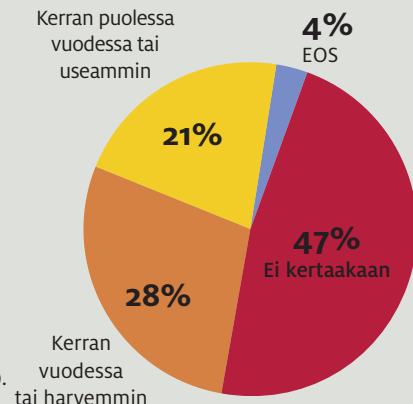
MITEN USEIN OLET KOKENUT INSTITUTIONAALISTA PAINOSTUSTA?

● Institutionaalista painostusta on esimerkiksi uhkailu oikeustoimilla, JSN-kantelulla tai vahingonkorvausvaatimuksilla. Näistä oikeustoimilla ja JSN:lla uhkailusta on eniten kokemusta. Oikeustoimilla ja JSN:llä uhkailua on kokenut noin joka neljäs vastaaja kerran vuodessa tai harvemmin.

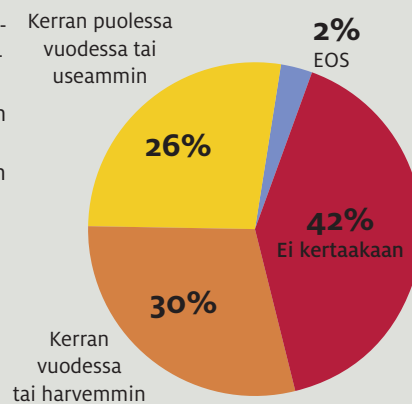
MITEN USEIN OLET KOKENUT TIEDONHANKINNAN HANKALOITTAMISTA?

● Haastattelu- ja tiedonhankintatilanteen hankaloittamista ovat esimerkiksi vaatimukset kysymysten lähettämisestä etukäteen, pr-ammattilaisen läsnäolo, julkisen tiedonsaannin hankaloittaminen, vaatimukset tiettyjen aihepiirien rajaamisesta haastattelun ulkopuolelle, toimittajien valikointi (kieltäytyminen yhteistyöstä tiettyjen toimittajien kanssa).

MITEN USEIN OLET KOKENUT PAINOSTUSTA ENNAKKOTARKISTUKSESSA?

● Painostusta ennakotarkistuksessa on esimerkiksi journalistisesti perusteeton vaatimus haastattelulausuntojen muuttamisesta jälkikäteen, vaatimus jutun muiden osien muuttamisesta tai poistamisesta jälkikäteen, vaatimus koko jutun tarkastamisesta etukäteen, tai vaatimus olla kokonaan julkaisematta juttua tai haastattelua.

Tutkimuksessa kartoitetut painostamisen menetelmät yhdistettiin analyysia varten kuudeksi kokonaisuudeksi. Taulukot osoittavat, kuinka usein tutkimukseen vastanneisiin journalisteihin on keskimäärin pyritty vaikuttamaan taulukon viereen listatuilla menetelmillä. Vertailu piirtää yleiskuvan siitä, mitkä ovat yleisimpiä tapoja painostaa toimittajia tai pyrkiä vaikuttamaan journalismin sisältöön.

Pulaan aiheesta kuin aiheesta

MARJA HONKONEN, TEKSTI • VESA LEHTIMÄKI, KUVITUS

Jos journalistina haluaa välttää painostuksen, turvallisia aiheita ei juuri ole. Painostustutkimuksen avoimista vastauksista käy ilmi, että kriittinen tai muuten vain epämieluisa käsittelytapa voi suuttuttaa haastateltavan tai yleisön aiheesta riippumatta.

Monissa vastauksissa kerrotaan suksien menneen ristiin, kun juttu joko vahingoittaa tai vain ei palvele esimerkiksi yrittäjän tai poliitikon etua.

Positiivisia juttuja odottavat myös monet kulttuuri-, urheilu- ja yhdistystoimijat.

"Paikallinen urheiluseura näkee sanomalehden lähinnä markkinointiviestintänsä jatkeena, ja kanssakäyminen on sen mukaista", yksi vastaajista kertoo.

"Joskus tuntuu, että meitä toimittajia on alettu pitää asiakaspalvelijoina, jotka toteuttavat haastateltavien toiveita", toinen vastaaja kirjoittaa.

ON TOKI AIHEITA, joiden käsittelystä uhkailuja tai vihaviestejä saa muita todennäköisemmin. Selkeästi useimmin vastaajat mainitsivat painostuksen syyksi turvapaikanhakijoita, maahanmuuttoa ja rasismia käsitelleet aiheet. Yksittäisistä toimijoista useimmin painostajaksi nimettiin Suomi Ensimmäinen -liike.

Maahanmuuttoa aiheesta ei kuitenkaan saa lokaa niskaansa vain nettirasisteilta, vaan myös aktiivisilta antirasisteilta.

"Molemmissa päissä vihataan mediaa, ihan eri syistä vain. MV-porukan mielestä me ollaan suvakkeja, sen toisen jengin mielestä taas mahdottomia rasisteja", yksi vastaaja kirjoittaa.

Muina painostusta aiheuttaneina jutunaiheina mainitaan myös Guggenheim, saamelaiden oikeudet, ympäristökysymykset, ydinvoima, Talvivaara, uskonto, sudet, feminismi, Venäjä, Donald Trump, Brexit, Israel ja Palestiina, imetykset, rokotteet, kannabis ja huumekaup-

pa. Eräs vastaaja kertoo tulevaisuuden uhkailluksi some-keskustelujen moderoinnin vuoksi.

AVOINTEN VASTAUSTEN perusteella journalistien painostajia löytyy melkein kaikista organisaatioista. Juttujen sisältöihin pyrkivät vaikuttamaan niin pr-ammattilaiset ja tiedottajat, politiikot kuin virkamiehetkin. Myös tutkijat ja yliopis-

toiväki, erilaiset sote-alan toimijat ja poliisi mainitaan useammin kuin kerran.

"Hankalimpia ovat luontojärjestöt, isot teollisuusyritykset ja isot valtionyritykset. Siis yleensäkin ne, joilla on resursseja yrittää ylläpitää tiettyä mediakuvaa tai vankka motiivi tietynlaisten juttujen kirjoittamisesta mielipiteenmuokkauksessa", yksi vastaaja summaa.

NÄIN TUTKIMUS TEHTIIN

• Tutkija Ilmari Hiltunen toteutti kyselyn journalisteihin kohdistuvasta ulkoisesta vaikuttamisesta maaliskuussa 2017.

• Kysely lähetettiin 8 271 Journalistiliiton, Päätoimittajien yhdistyksen, Paikallislehtien päätoimittajien sekä Aikakauslehtien

päätoimittajien jäsenelle.

• Vastaajia oli yhteensä 875 ja vastausprosentti oli 10,6.

• Vastanneista 64 prosenttia työskenteli toimittajana, 19 esimiehenä ja 10 päätoimittajana. 83 prosenttia oli työsuhteisia.

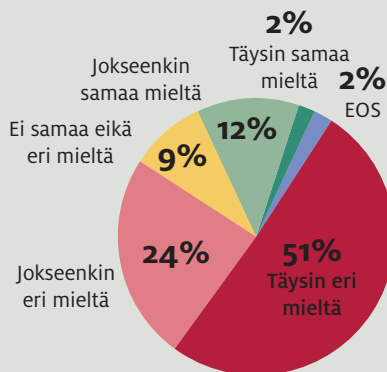

Painostus vaikuttaa vain vähän

Joka kuudes vastaaja kertoo muuttaneensa tai poistaneensa jutuistaan jotain ulkoisen vaikuttamisen pelossa tai on antanut ulkopuolisten vaikuttaa aiheiden valintaan. Joka kolmas vastaaja arvioi, että mainostajat ja yhteistyökumppanit pystyvät vaikuttamaan journalismiin.

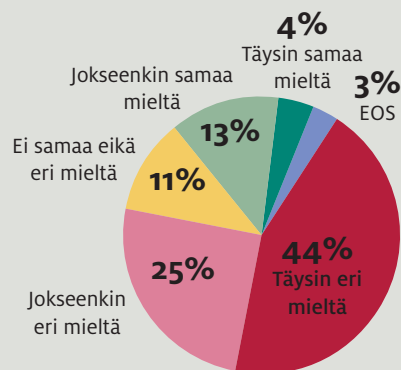
OLEN MUUTTANUT TAI POISTANUT JUTUISTANI JOTAKIN ULKOISEN VAIKUTTAMISEN PELOSSA.

● Ulkoisen vaikuttamisen pelko näyttää vaikuttavan vain vähän journalistien tekemiin sisällöllisiin ratkaisuihin. Enemmistö ei ole muuttanut tai poistanut jutuistaan elementtejä ulkoisen vaikuttamisen pelossa. Vain noin joka seitsemäs vastaaja kertoo poistaneensa jutuistaan jotain ulkoisen vaikuttamisen pelossa.

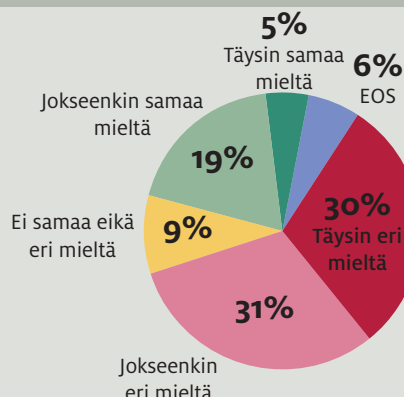
EN MIELELLÄNI KIRJOITA TIETYISTÄ AIHEISTA TAI NÄKÖKULMISTA ULKOISEN VAIKUTTAMISEN PELOSSA.

● Ulkoisen vaikuttamisen pelko ei suuremmin vaikuta aiheiden tai näkökulmien valintaan. Vain neljä prosenttia on väitteen kanssa täysin samaa mieltä ja 13 prosenttia on jokseenkin samaa mieltä. Lähes puolet eli 44 prosenttia vastaajista on väitteen kanssa täysin eri mieltä ja 25 prosenttia jokseenkin eri mieltä.

POLIITIKOT PYSTYVÄT VAIKUTTAMAAN TIEDOTUSVÄLINEENI TEKEMÄÄN JOURNALISMIIN.

● Noin joka neljäs vastaaja on täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että poliitikot pystyvät vaikuttamaan hänen tiedotusvälineensä tekemään journalismiin. Täysin eri mieltä väitteen kanssa on joka kolmas vastaaja, jokseenkin eri mieltä olevia on yhtä paljon.

Painostus torjutaan keskustellen

MARJA HONKONEN, TEKSTI • VESA LEHTIMÄKI, KUVITUS

Painostustutkimukseen vastanneista journalistista 44 prosenttia kertoo tietoisesti kehittäneenä menetelmiä ja toimintatapoja ulkoisen vaikuttamisen torjumiseksi.

Vakava uhkailu ja esimerkiksi fyysinen uhka on otettava aina vakavasti, mutta kevyempään painostukseen toimittajat suhtautuvat avointen vastausten perusteella hyvin diplomaattisesti. Moni pyrkii välttämään hankalat tilanteet keskustelemalla ja painottamalla sitä, että toimittajan täytyy noudattaa *Journalistin ohjeita*. Tämä pätee etenkin haastateltaviin, joille median toimintatavat eivät ole tuttuja.

Kollegoille vastaajat antavat seuraavanlaisia ohjeita:

KERRO PELISÄÄNNÖISTÄ. "Lehtemme noudattaa *Journalistin ohjeita*, mitä on myös tietoisesti korostettu sekä

ilmoitushankkijalle, esimiehille että lehden lukijoille. Tämä onkin pikkuhiljaa auttanut pääsemään eroon asiattomista ehdotuksista", yksi vastaaja kirjoittaa.

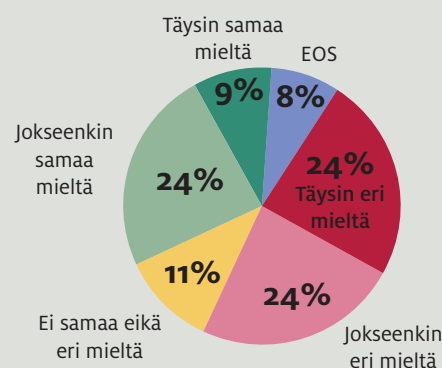
TEE YHTEISTYÖTÄ. Yksi vastaajasta välttää ongelmia avaamalla etukäteen kysymysten sijaan haastattelun teemat. "Työssäni haastattelun teemojen kertominen haastateltavalle on lähes aina luonut luottamusta puolin ja toisin ja edesauttanut jutun tekoa."

TEE KOTILÄKSYT. Hyvä valmistautuminen on toimittajan paras puolustus. "Se on parhaita tapoja paitsi saada hankaliinkin kysymyksiin kunnolliset vastaukset myös pitää peli reiluna ja torjua painostus", eräs vastaaja kirjoittaa.

OLE TARKKA. Yksi vastaaja kertoo enakoivansa vaikutusyrityksiä vie-

MAINOSTAJAT JA YHTEISTYÖKUMPPANIT PYSTYVÄT VAIKUTTAMAAN TIEDOTUSVÄLINEENI TEKEMÄÄN JOURNALISMIIN.

● Joka kolmas vastaaja on sitä mieltä, että mainostajat ja yhteistyökumppanit pystyvät vaikuttamaan vastaajan tiedotusvälineen tekemään journalismiin. Täysin samaa tai jokseenkin samaa mieltä väitteen kanssa on 33 prosenttia vastaajista. Täysin eri mieltä on 24 prosenttia, jokseenkin eri mieltä olevia on yhtä paljon.

Ryhdiäskään toimittaja ei ole joka juttureissulla yhtä ryhdikäs.

mällä kriitikoilta aseet etukäteen. ”Rakennan juttuni täsmällisemmin, avaan lähteet tarkemmin ja perustelen ratkaisut useammin.”

PIDÄ PÄÄSI. Moni vastaaja kertoo suostuvansa pyyntöön tarkastaa koko juttu, mutta myöntävänsä haastateltavan toiveesta vain journalistisesti perusteltuihin muutoksiin. ”Yleensä haastateltava on

tajunnut selittäessäni, miksi tämä ei käy”, yksi vastaaja kertoo.

SUHITEUTA. Monen vastaajan mielestä korjaustoiveisiin on syytä suhtautua armeliaammin, jos aihe on henkilökohtainen tai haastateltava ”tavis”. ”Olen joskus hyväksynyt haastateltavan ehdottoman muutoksen, jos asialla on merkitystä lähinnä hänelle itselleen, eikä se ju-

tun kannalta ole olennainen. Se menee sosiaalityön piikkiin”, yksi vastaaja kertoo.

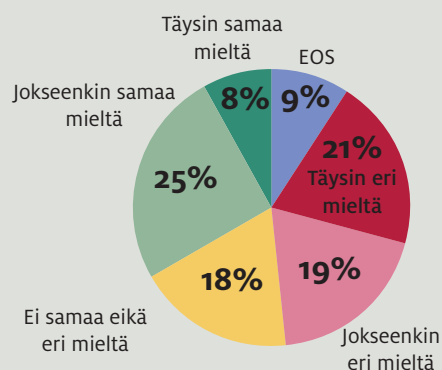
PIDÄ ESIMIES KARTALLA. ”Avoimuus esimiehen suuntaan on erittäin tärkeää. Raportoin merkittävistä vaikuttamispyrkimyksistä välittömästi esimiehelle, että hän pysyy kartalla tilanteesta ennen kuin mitään tapahtuu”, yksi vastaaja koros-

taa. Silloin myös esimies on valmiina puolustamaan toimittajaansa, hän muistuttaa.

TUNNUSTA RAJASI. ”Arkinen journalistinen työ on joskus myös tasapainoilua: ryhdiäskään toimittaja ei ole joka juttureissulla yhtä ryhdikäs mahdollisen painostuksen tai ulkoisen ohjailun edessä”, yksi vastaaja summaa.

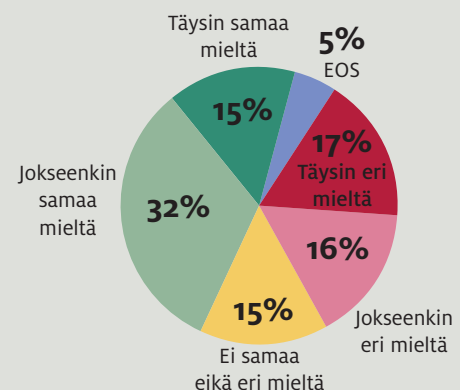
TYÖSSÄNI KOKEMA ULKOINEN VAIKUTTAMINEN ON LISÄÄNTYNYT KOLMEN VIIME VUODEN AIKANA.

● Noin joka kolmas vastaaja on kokenut, että ulkoinen vaikuttaminen on lisääntynyt kolmen viime vuoden aikana. Väitteen kanssa täysin samaa mieltä on kahdeksan prosenttia ja jokseenkin samaa mieltä 25 prosenttia vastaajista. Täysin eri mieltä on joka viides vastaaja.

ULKOINEN VAIKUTTAMINEN LISÄÄ TYÖNI HENKISTÄ KUORMITTAVUUTTA.

● Lähes puolet vastaajista on sitä mieltä, että ulkoinen vaikuttaminen lisää työn henkistä kuormittavuutta. Väitteen kanssa täysin samaa mieltä on 15 prosenttia ja jokseenkin samaa mieltä 32 prosenttia vastaajista. Täysin eri mieltä on vain joka kuudes vastaaja.

Kiitos kantelupukit!

Vaikutusyritysten julkituominen jakaa journalistien mielipiteet. Toimittajat Hanna Nikkanen ja Sanna Ukkola kannustavat oman toiminnan kriittiseen arviointiin.

MARJA HONKONEN, TEKSTI • VESA LEHTIMÄKI, KUVITUS

Jos Ylegate ei olisi tullut julki, Suomi voisi vielä olla sananvapauden ykkösmaa – ainakin paperilla. Kun Suomen seitsemän vuoden putki Toimittajat ilman rajoja -järjestön listan kärjessä päättyi huhtikuussa, järjestön pääsihteeri nimesi syyksi pääministeri **Juha Sipilän** (kesk.) puuttumisen Ylen toimintaan.

Kohun aikana moni kollega tuhisi silti, että karpäsestä tehtiin härkänen. Myös painostustutkimuksen vastaajissa oli monia, joiden mielestä toimittajan ei pidä tehdä vaikutusyrityksistä numeroa.

”Journalismissa on nykyään ikävä sivuvivahde. Osa ammattikunnasta menee journalisti edellä, vaikka journalismi on pääasia eikä toimittaja”, eräs vastaajista kirjoittaa.

KYSYMYKSIÄ ULKOISEN vaikuttamisen julkituomisesta jakaa toimittajia. Vastaajista 40 prosenttia oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, etteivät vaikutusyritykset kuulu julkisuuteen, koska ne ovat osa toimittajan työtä. Täysin tai jokseenkin eri mieltä asiasta oli 34 prosenttia.

Toisaalta 54 prosenttia oli ainakin jokseenkin samaa mieltä siitä, että yleisöllä olisi aina oikeus tietää vaikutusyrityksistä.

Avovastauksissa toistui ajatus, että vain harva vaikutusyritys on yleisön kannalta aidosti tärkeä. Sitä mieltä on ollut myös Tampereen yliopiston vierailijaprofessori, tutkiva toimittaja **Hanna Nikkanen**.

”On tutkittu asia, että uskottavuus kasvaa, kun virheistä pystytään keskustelemaan.”

Hanna Nikkanen, vierailijaprofessori, Tampereen yliopisto

Yle-kohu sai Nikkasen kuitenkin pohtimaan kantaansa. Hänenkin ensireaktionsa oli ”vanhana kehäkettuna” kummastella ihmisten tyrmistystä Sipilän viesteistä. Sitten Nikkanen alkoi miettiä, onko journalistien suhde politiikkaan aivan terve, kun huono käytös nähdään normaalina.

Nikkasen pohdintaan liittyy poliittisen kulttuurin muutos. Toimittajat eivät voi enää luottaa siihen, että pintakupruista huolimatta vastapuolen kanssa jaettaisiin käsitys journalismin merkityksestä demokratialle.

”Aiemmin on ollut vahva konsensus siitä, että jos joku käyttäy-

tyy huonosti, se on yksittäistapaus ja siitä on kunniallista pitää suu kiinni”, Nikkanen sanoo.

Hän korostaa, että vaikutusyrityksen julkaisussa oleellista on niiden yhteiskunnallinen merkitys.

”Paljon on sellaista arkista, joka ei parane siitä, että toimittajat käyvät itkemässä väärinkohtelua.”

YLEN KOLUMNISTILLE ja *Aamu-tv:n* juontajalle **Sanna Ukkolalle** arkiiseen joukkoon kuuluu verkon vihapuhe. Hän ei pidä järkevänä kertoa julkisesti saamastaan törky-palautteesta.

”Päivittely ja kauhistelu on vähän vanhanaikaista ja tylsää. Se ei muuta mitään”, Ukkola sanoo.

Hänen mielestään vihaviestien pahaa oloa ei ole syytä jakaa laajalle joukolle.

Poliittinen painostaminen taas on täysin eri asia. Siitä ei Ukkolan mielestä voi antaa yksiselitteistä linjaa, vaan julkistamisesta on syytä linjata uutisarvon mukaan.

Ulkoisen vaikuttamisen yritykistä julkisuuteen on kertonut kolmen viime vuoden aikana noin viidennes painostuskyselyyn vastanneista.

KYSYLYSSÄ JOURNALISTEJA pyydettiin arvioimaan myös sitä, laskisiko oman tiedotusvälineen uskot-

tavuus, jos painostajille tehty myönnytykset tulisivat julki.

Myös tässä vastaajat jakautuivat leireihin: kolmannes oli väitteen kanssa samaa tai jokseenkin samaa mieltä, reilu kolmannes taas täysin tai jokseenkin eri mieltä.

Avoimissa vastauksissa moni korosti, että vaikuttamisesta olisi syytä puhua avoimemmin ainakin ammatillisissa piireissä – jos ei suoraan, niin edes tilastotasolla.

Hanna Nikkanen lukisi mielellään itsekriittisiä vuosikertomuksia toimitusten toiminnasta.

”On tutkittu asia, että uskottavuus kasvaa, kun virheistä pystytään keskustelemaan”, hän sanoo.

Myös Ukkola pitää raikkaana sitä, jos joku nimellään kertoisi esimerkiksi mainostajien vaatimukseen myöntymisestä. Kovin toiveikas hän ei kuitenkaan ole: kuka myöntäisi rikkovansa ammatin keskeisiä periaatteita?

Itsekritiikki on toimittajille usein vaikeaa, Ukkola sanoo. Siksi hän toivoo, että Yle-kohun myönteinen seuraus voisi olla oman toiminnan kriittinen tarkastelu myös muissa medioissa.

Saman summaa yksi painostuskyselyyn vastanneistakin:

”Keskustelu, jossa Yle on joutunut silmätikuksi, pitäisi käydä jokaisessa mediatalossa.” ●

YHDESSÄ

PAULA RITANEN-NÄRHI
JA MAIJA ASTIKAINEN

● Tekevät yhdessä Puutarhaliiton julkaiseman Kotipuutarha-lehden Neuvot ja niksit -juttusarjaa.

● Ritänen-Närhi on puutarhatoimittaja, joka työskentelee myös Kotiliesi-, Maalla-, TM Rakennusmaailma- ja Kodin Pellervo -lehdille. On tehnyt TV:n Puutarhaunelmia-sarjaa ja Kuningaskuluttajaa sekä kirjoja ja luentoja puutarhasta. Opiskellut hortonomiksi, mainostoimittajaksi ja toimistustyötä. Toimii lasten ja nuorten uintivalmentajana.

● Astikainen on työskennellyt freelance-valokuvaajana vuodesta 2009. Suorittanut kandi- ja maisterintutkinnot Aalto-yliopiston Taiteen ja suunnittelun korkeakoulussa valokuvataiteen osastolla. Julkaissut kirjat Horticultural Cities ja One-Dog Policy.

Unelmia tekemässä

Paula Ritanen-Närhin ja Maija Astikaisen puutarhakuvien takana on paljon keskittynyttä tekemistä – ja muutama pikku neuvottelu kauneuden ja käytännön suhteesta.

NINA ERHO, TEKSTI • TEEMU KUUSIMURTO, KUVA

Ennen kuin **Paula Ritanen-Närhi** ja **Maija Astikainen** ryhtyivät yhteistyöhön, kuvaaja Astikainen teki samaa *Kotipuutarhan* juttusarjaa toisen toimittajan kanssa. Siksi Ritanen-Närhiä jännitti, miten hänen tyyliinsä vertautuisi aiempaan.

”Mutta kun Maija tuli meille, jännitys haihtui. Hän on luonteva ja tavallinen. Hän ei kysynyt, missä nurmikko on, vaan näki tämän paikan mahdollisuudet.”

Neuvot ja niksit -jutut kuvataan Ritanen-Närhin puutarhassa. Tila on kompakti, mutta asialle omistautuneissa käsissä siitä on kehkeytynyt tunnelmien, toimintojen ja rekvisiitan aarreaitta.

”Täällä on hirveän herkullista kuvata. Kolme vuotta on tehty, mutta vieläkö ei tunnu, että taas tuo sama pöytä”, Astikainen sanoo.

YHTEINEN MAALI ovat kuvat, joissa puutarhan puuhut ja kasvit näyttävät juuri niin ihanilta kuin ”puutarhauskovaisten” unelmissa. Juttujen ennakkosuunnittelu, tekstit ja hankinnat ovat Ritanen-Närhin heiniä, mutta kuvatessa ratkaisuja etsitään yhdessä. Jos jotain unohtuu, sen ehtii paikata, koska kuvauksesta jutun julkaisuun kuluu kuukausia.

Kuvauspäivä pidetään noin ker-

ran kuussa maaliskuusta myöhäissyksyn. Jotta vihreä versoisei kuvissa aikaisin keväällä, avuksi tarvitaan lämmittimiä, ja kylmän kauden kuviin saatetaan tehdä jääkakku pakastimessa. Näillä pikku taioilla on kuitenkin selkeä raja.

”Haluan, että kaikki kasvit ja tekemiset kuuluvat oikeasti tähän puutarhaan”, Ritanen-Närhi sanoo.

”Maija ei kysynyt, missä nurmikko on, vaan näki paikan mahdollisuudet.”

Paula Ritanen-Närhi

KOSKA MOLEMMAT ovat aamu-unisia, töitä ei yritetäkään aloittaa kukonlulun aikaan, ja aluksi juodaan aina kahvit. Tänään Ritanen-Närhi istuttaa Välimeren yrttejä Kreikasta tuomaansa kanisteriin. Neuvottelua käydään siitä, missä järjestyksessä kasvit näyttävät parhaalta ja miten versoja leikkaavan käden pitää olla, jotta toisen käden voi kuvitella ottavan ne vastaan.

Työnteon tunnelma on hyvän-tuulinen mutta keskittynyt, jopa harras. Samasta kertoo se, että kun Ritanen-Närhiltä joskus pyydettiin kevennykseksi hassuja epäonnistu-

neita kuvia, sellaisia ei löytynyt.

Ritanen-Närhille puutarhat ovat ammatti, Astikaiselle harrastus ja yksi osa työtä. Kuville kahdesta keskenään eri asioihin kiinnittyvästä katseesta on vain hyötyä.

NÄKEMYSEROJA TYÖPARILLE tulee harvoin. Astikainen käy suurimmat taistelunsa valon kanssa, ja Ritanen-Närhi sanoo, että ennen muuta he sopivat asiat. Joskus vähän intensiivisempää sopimista vaatii esimerkiksi se, voiko nokkosia käsitellä kauneuden nimissä ilman hanskoja tai onko liila muoviastia hyvä arkinen roso vai yksinomaan ruma.

Yhteistyön alussa kuvakonsepttiin kuului korostaa tekeviä käsiä. Se näytti lehdessä kivalta, mutta kuvauksissa olivat pää ja nivelet kovilla, kun työpari yritti keksiä, miten tekemistä saisi kuvattua ”ilman päätä”.

Nykyään Ritanen-Närhi saa näkyä kuvissa kokonaan. Kun hän sukeltaa hakemaan lannoitehiiliä nuotion savusta, Astikainen tilaa ”pro-hymyä”. Samaa iloista tahdonvoimaa tarvitaan, kun kuvan vuodenaika vaatii villapaidan, mutta aurinko porottaa tai kun tehdään jätesäkkikomposti räntäsateessa. *Sää kuin sää, kyllä hoituu* on Ritanen-Närhen motto, jonka molemmat nykyään jakavat. ●

Nettivihaman selättäminen on taitolaji

Psykoterapeutti Jan-Henry Stenbergin mukaan verkkouhkailuun ja räyhäämiseen auttavat vertaistuki ja harkitsevaisuus.

MANU HAAPALAINEN, TEKSTI • VILLE MÄNNIKÖ, KUVA

Verkossa sinkoilevat herjaukset ja uhkaukset ovat olleet suomalaista todellisuutta jo muutaman vuoden ajan. Myös journalistit ovat saaneet niistä oman osansa.

Psykoterapeutti, HYKSin psykiatrian linjajohtaja **Jan-Henry Stenberg** käsittelee työssään internetin vihapuhetta. Hän sanoo, että vihapuheen lisääntyminen johtuu internetin anonyymistä rakenteesta: kun emme näe toista ihmistä kasvokkain, meidän on helpompi välttää samaistumista häneen – käsitellä häntä ainoastaan vihamme ja projektioidemme kohteena.

Stenberg sanoo, että verkon vihapuheen tulevaisuutta on vaikea ennustaa. On mahdollista, että yhteiskunnassamme opitaan käyttämään internetiä ihmisiksi ja käyttäytymään myös verkossa sivistyneesti.

”Mutta ei sitä uskalla ihmiskunnan puolesta luvatakaan”, hän hymähtää.

Sitä odotellessa Stenbergillä on konkreettisia neuvoja myös vihapuhetta kohtaaville toimittajille.

VIHAPUHEESEEN KUULUU usein tietty absurdi elementti. Homopedofiiliksi tai suvakkioroksi haukkuminen on niin irrallaan todellisuudesta, että irvokkaaseen palautteeseen vastaaminen on jo siksi vaikeaa.

Vaikka nimittelyllä ei ole todellisuuspohjaa, on selvää, että ros-kapalautteen lukeminen väärällä hetkellä saattaa satuttaa. Järkeä voi sanoa, että haukuilla ei ole mitään tekemistä todellisen persoonani tai ammattitaitoni kanssa, mutta harva on vihapuheelle täysin immuuni.

” Ensimmäinen askel on rauhoittua ja ottaa etäisyyttä, hankkia ulkopuolista tukea.

Se on yksi syy sille, että vihapuhetta on. Lähettäjä tietää kykenevänsä haavoittamaan.

Ihmisellä on voimakas biologiaan pohjaava halu olla toisten ihmisten yhteydessä. Jos on tottunut hyökkäyksiin, voi tuntua, että tulee parjaamalla irrotetuksi hyväksyttävien ihmisten piiristä.

”Se on usein tarkoituskin. Hylätyksi tulemisen tunne tunne aktivoi meissä samoja kipuaan liittyviä mekanismeja kuin

esimerkiksi parisuhteessa jätetyksi tuleminen. On hyvä, jos pystyy hakemaan tukea solvausten eristämiseen omasta itsestään”, Stenberg sanoo.

OLEELLISTA VIHAPUHEEN ja uhkailun kohtaamisessa on rauhallisuuteen pyrkiminen. On hyvä muistaa, että vihapuhe on provokaatiota ja yritys käyttää valtaa kohteeseensa.

”Vihapuhe on tavallaan syötti, siihen ei pidä heti tarttua. Useimmiten siihen ei kannata tarttua lainkaan. Ensimmäinen askel on rauhoittua ja ottaa etäisyyttä, hankkia ulkopuolista tukea.”

Asiattomuuksiinkin pitäisi pyrkiä reagoimaan rationaaliselta, aikuisen tasolta.

”Tunnekuohuissa vastaus usein menee pieleen ja kaataa vain bensaa kiusaajan liekkiin. On tosiaan hyvä aina miettiä myös sitä, onko typeriin viesteihin syytä vastata lainkaan.”

Ihmisellä on monia erilaisia reagoitintapoja.

”Hetimitä poliisille marssiminen on hätäntyneen lapsen ratkaisu, koska on epärealistista, että poliisilla olisi sellaisia resursseja, että asiaan saataisiin välittömästi tartutuksi. Jos tilanne pahenee, kannattaa hankkia asiantuntija-apua arvioimaan uhkan taso, ja tässä vaiheessa poliisi voi olla avuksi.”

STENBERG KOROSTAA, että vihapuheeseen reagoiminen kysyy vielä tietoaikin enemmän nimenomaan taitoa. Kun joutuu vihapuheen kohteeksi, ei pidä hätäntyä, vaan miettiä, voisiko konsultoida vaikka lakimiestä.

”Minkälaisista rikosnimikkeistä voisi olla kysymys ja millä otteella asiaa voitaisiin lähteä edistämään?”

Tärkeässä roolissa on työyhteisö ja ennen kaikkea työnantaja.

”Esimerkiksi palomiehet kohtaa-

Apua vihapuheen käsittelyyn. Psykoterapeutti Jan-Henry Stenbergin ottaisi työterveyshuollon mukaan auttamaan vihapuheen kohteeksi joutunutta työntekijää.

vat työssään traumaattisia tilanteita. Heillä onkin työpaikoillaan tukea, purkuja, asiaa on mietitty heidän työyhteisöissään.”

Stenberg huomauttaa vihapuheen olevan myös työterveyshuollollinen asia. Terveystieteiden huollon ei pidä olla vain rokotuksia ja flunssan torjuntaa, vaan kokonaisvaltaista suunnittelua.

”Tämä sisältää psykososiaaliset ohjelmat ja protokollat, joiden mukaan menetellään, jos jotakin ikävää tapahtuu.”

VIHAPUHEEN LÄPIMURROLLE on monia syitä, mutta Stenberg näkee taustalla ennen kaikkea internetin ja sosiaalisen median luonteen. Hänen mukaansa some on tehnyt kenestä tahansa potentiaalisen tiedotusvälineen. Ihmisten käsitys yksityisestä ja julkisesta on tämän myötä hämärtynyt.

”Ihmiset jotenkin ajattelevat, että heillä on oikeus tai mahdollisuus ottaa kantaa kaikkiin mahdollisiin asioihin asiantuntemuksesta riippumatta. Tähän liittyy voima-

kas auktoriteettien mureneminen. Ihmiset ottavat nykyään kantaa kaikkeen, asiantuntemusalueensa ulkopuoleltakin, ilman itsekritiikkiä.”

Moni vihapuheeseen törmännyt on ihmetellyt, miksi monen meistä on niin helppo unohtaa normaalit käyttäytymissäännöt juuri internetissä. Stenberg juontaa vastauksensa ihmisen peilisolujärjestelmään. Järjestelmä auttaa hahmotamaan toisen ihmisen tunteita ja tuntemaan empatiaa. Se kytkeytyy

eritoten näköaistiin.

”Kun ihmiset sitten eivät ole kasvokkain tekemässä, kontaktipinta heidän välillään jää psykologian näkökulmasta kovin ohueksi”, Stenberg sanoo.

”Se jää samalla tavoin ohueksi kuin autoa ajaessa, kaikki omissa kuplissamme. Ihmiset näyttävät keskaria ja tööttäilevät aggressiivisesti, mutta jos samat ihmiset laitettaisiin yhteisen pöydän ääreen, he keskustelisivat sivistyneemmin.” ●

Mitä seuraavaksi? Journalisti kertoi toimittaja Linda Pelkosen kohdistuneen painostuksen vaiheista keväällä 2016.

Häirinnän hinta

Päätös Linda Pelkosen uhkailujutun syytteen nostamisesta on luvassa "ennen lomia".

MANU HAAPALAINEN, TEKSTI • KAI WIDELL, KUVA

Uudessa Suomessa työskennellyt toimittaja **Linda Pelkonen** joutui loppuvuodesta 2015 poikkeuksellisen vihaviestitulvan kohteeksi. Kempeleen raiskaustapauksesta kertonut uutisjuttu valikoitui mysteeriksi jääneestä syystä muun muassa *MV-lehden* ja *Suomi24*-keskustelupalstan vihan kohteeksi.

Pelkonen kännykkään ja sähköpostiin sateli solvauksia. Puhelimessa Pelkoselle kerrottiin hänen "turvallisuustilanteensa muuttuneen".

Pelkonen teki kolmesta uhkailjastaan rikosilmoitukset. Kihlakunnansyyttäjä päätti ensin, että jutussa ei ole syytä aloittaa esitutkintaa. Valtakunnansyyttäjä **Matti Nissisen** päätöksellä esitutkinta kuitenkin aloitettiin keväällä 2016. Pelkosen tapaus eteni syksyllä kihlakunnansyyttäjä **Heikki Wendorfin** syyteharkintaan. Sen jälkeen

asiasta ei ole toistaiseksi kuulunut mitään.

Juttu on siirtynyt kihlakunnan-syyttäjän **Juha-Mikko Hämäläiselle** Wendorfin siirrettyä muihin tehtäviin.

”On harmillista, jos uhkailijat pääsevät tästä ilman naarmuakaan.”

Hämäläinen myöntää Helsingin syyttäjänviraston olevan tällä hetkellä "kohtuullisen ruuhkautunut". Myös syyttäjän vaihtuminen on hidastanut alun alkaenkin mutkikkaasti edennyt prosessia.

"Pyrkimyksenä on joka tapauksessa saada tämä asia eteenpäin ennen kesälomia. En tietenkään

vielä voi ottaa kantaa, mihin syyteharkinnassa päädytään."

Hämäläinen lisää, että Pelkosen jutun syyteharkintaa on hidastanut myös se, että syytetyt ovat muualta Suomesta – kuulustelut on näin jouduttu hoitamaan virkaapupyynnöin.

"Meidän on hoidettava ensin ne jutut, jotka ovat suoraan lain nojalla kiireellisiä. Tällaisia ovat esimerkiksi jutut, joissa epäilty on vangittuna tai matkustuskiellossa tai alle 18-vuotias. Syyteoikeuden vanhen-tumisriski on myös otettava huomioon. Tämän jälkeen koitamme edistää juttuja mahdollisimman oikeudenmukaisessa järjestyksessä, yleensä saapumisjärjestyksessä", Hämäläinen selventää.

PELKONEN TYÖSKENTELEE nyt *Ilta-Sanomissa*. Mitään vastaavaa kuin *Uuden Suomen* uutisensa yhteydessä hän ei ole urallaan kokenut.

"Kohteeksi päätyminen vaikutti suoraan masinoidulta",

Pelkonen sanoo nyt.

"Herää kysymys, miksi tuollaisia täsmäiskuja ihmisiä kohtaan tehdään. Olen kirjoittanut monet kerat tulenaroista aiheista, mutta vastaavalta olen säästynyt."

Pelkonen huomauttaa tehneensä rikosilmoitukset ainoastaan viestitulvan törkeimmästä huipusta.

"Olisihan poliisi ylityöllistetty, jos jokainen toimittaja tekisi rikosilmoituksen joka ikisestä kunniaa loukkaavasta kommentista. Mutta niitä puheluita vaan tuli ja tuli."

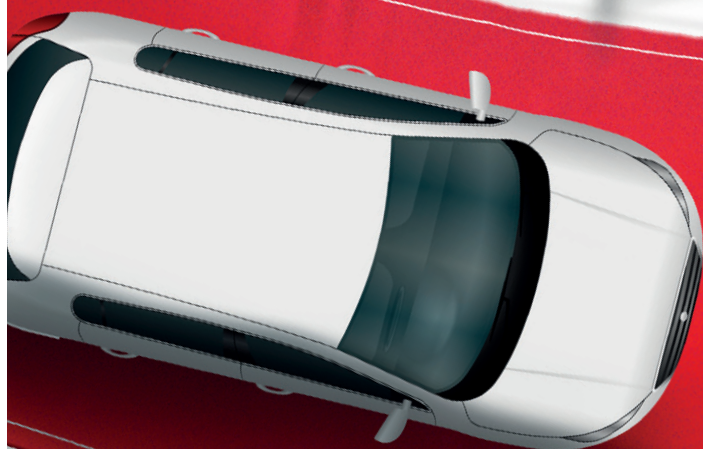
Pelkonen myöntää pettyneensä aluksi alkuperäiseen päätökseen rajoittaa esitutkinta, sittemmin jutun hitaaseen etenemiseen.

"On harmillista, jos uhkailijat pääsevät tästä ilman naarmuakaan. Siinä tapauksessa he voisivat jatkaa ja toistaa toimintaansa. Jos seurauksia ei tule, kanteleminen uhkailusta voi monesta muustakin tuntua turhalta."

LUE LISÄÄ JOURNALISTI.FI: RIKOLLINEN VIHAPUHE KURIIN

Sinä ja autosi olette arvokkaita

Turvasta saat
suorastaan yllällisen
kattavan Liittokaskon ja
uuden liikennevakuutuksen,
sillä jokainen kuski ansaitsee
reilua turvaa.

Liittokaskon laaja sijaisautoetu

takaa käyttöösi vara-auton
jopa tunnissa, kun oma
ajopelisi saa kohtalokkaan
kolhun kesken matkan tai
simahtaa teknisen vian takia.

Uuden
liikennevakuutuksen
maksimibonus on nyt

80%

**Poikkea toimistollamme, soita tai tutustu
reiluihin vakuutuksiimme osoitteessa turva.fi**

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva • www.turva.fi • puh. 01019 5110

 turva
Hymyile, olet Turvassa

Efter stormen kommer lugnet? De uppsagda journalisterna Janne Strang och Micaela Röman står för mycket av det som ska vara Finlands framtid: Frilansare, företagare, frivilligarbetare.

Livet efter sparken

MAGNUS LONDEN, TEXT • KARL VILHJÄLMSSON, FOTO

För nio månader sedan fick Janne Strang och Micaela Röman veta att de blivit uppsagda från KSF Media. Det var en tuff och knäckande dag. Men hur gick det sen?

Bland hipsters och turister slår vi oss ned vid ett fönsterbord på Janne Strangs favorit-hak – klassikern Bar 9 på Nylandsgatan i Helsingfors. Janne har just gett babyn, fem månader gamla **Theo**, vidare till sin sambo och tar nu med inlevelse itu med berättelsen om uppsägningen. Och framför allt om livet efter den.

Sommaren 2016 levde personalen på KSF Media i nervös väntan inför beskedet som skulle komma i augusti: Vem får gå, vem blir kvar? Själv trodde Strang – ”i naivitet” – att han sannolikt skulle bli omplacerad till ledaravdelningen, efter en längre sejour som videoredaktör.

”Men när jag såg de allvarliga minerna i mötesrummet förstod jag att det inte alls var så. Jag blev helt chockad och jag minns att jag till och med vädjade till dem att jag just skulle bli farsa.”

Samma kväll samlades en stor del av *Hufvudstadsbladets* journalister på krogen. Många grät, några tröstade, framtiden kändes minst sagt osäker.

”Jag har alltid varit livrädd att bli utan pengar. Jag har inget att falla tillbaka på, inga gömda tillgångar någonstans, så jag får ångest av att inte veta varifrån nästa lön kommer.”

Strang talar med emfas om ”de gamla goda tiderna” fram till cirka år 2009 då *Hbl* var en god arbetsgi-

vare. Några år senare infördes enligt Strang en corporate culture med rigorösa bestämmelser som var helt främmande för *Husis*.

”Jag betraktade hela tiden *Hbl:s* kris som en mera tillfällig parentes. Men så småningom försvann viljan att göra en bra tidning hos ledningen, allt handlade bara om att vi är i kris. Själv vantrivdes jag och var ganska deprimerad, för det är deprimerande att jobba på en firma som bara vill krympa.”

Vad som väntade efter uppsägningen var alltså tunga tider för Strang, en ekonomi i fritt fall, bitterhet?

Tja. Nu sitter Strang där med näven knuten runt en IPA, ser mig stint i ögonen och utbrister:

”Om min tidigare chef satt bredvid mig nu skulle jag bra kunna tacka honom för att jag fick sparken.”

Janne Strang

”Mina familjemedlemmar var förvånade och tyckte ungefär att oj, den där kvinnan är ju här i dag också.”

FÖR EN DEL kan en uppsägning innebära att självförtroendet går i botten, men Röman är bestämd:

”Jag har inte ifrågasatt mig själv för att jag fått sparken, och inte skämts heller. Men det är nog jättelärorikt att vara en av ’de där andra’, de arbetslösa, som det skrivs om.”

Även om Röman är arbetslös har hon gjort en del författarintervjuer och modererat diskussioner kring integration, mest som frivilligarbete. Och det passar Röman bra, för hon säger tydligt vad det är som driver henne: att påverka, att göra världen bättre.

”Jag måste inte jobba på en tidning eller på Yle. Det viktiga för mig är att fråga mig själv om saker blir bättre för tillräckligt många människor genom det jag utför och jobbar med.”

I våras tog Röman ett nytt kliv i livet då hon ställde upp i kommunalvalet i Sibbo som obunden på sfp:s lista. Och med 125 röster blev hon också invald. Hon utesluter inte att det en dag kan bli en fortsättning på riksnivå, men konstaterar lakoniskt:

”Jag måste först se om jag alls är bra på politik”.

Kommunalpolitik må vara hur uppslukande och krävande som helst, men en inkomstkälla är det inte, och en dag kommer det inkomstrelaterade arbetslöshetsunderstödet att ta slut för Röman. Och eftersom ”det inte finns några silverskedar hemma” kan situationen förändras radikalt då.

”Men det är ingen vits att oroa sig för något som jag inte ännu vet någonting om.” ●

”Om min tidigare chef satt bredvid mig nu skulle jag bra kunna tacka honom för att jag fick sparken. Jag har en helt ny tillvaro som jag trivs jättebra med.”

Dels är Strang nybliven pappa och partiellt pappaledig, men glädjen beror inte bara på det. På jobbfronten har frustrationen försvunnit, en hel drös av nya projekt har dykt upp, det är videoserier, det är modereringar, det är podden *Två nollar för mycket*, det är utställningar, skolböcker, valintervjuer, historiker...

Men allt har sitt pris, förstås.

”Jag har sålt ut min journalistiska integritet och identitet”, säger Strang utan omsvep och förtydligar:

”Som jag ser det har jag bytt jobb. Jag är inte längre journalist. Den titeln tillfaller endast dem som gräver efter nyheter med integritet.”

Det finns ingen bitterhet eller besvikelse eller självvrannskan i det uttalandet. Det handlar bara om att göra en dygd av nödvändigheten.

Och nu sneglar han redan på reklamvärlden. För det är kommunikation som fascinerar Strang. Att skapa känslor och starka varumärken. Kanske att bli copywriter.

”Jag upplever inte att det finns möjlighet att leva som frilansjournalist på svenska. I dag är jag snarare innehållsproducent.”

Men missförstå inte. Strang är tydlig med att han aldrig hade gått från *Hbl* frivilligt. Han var stolt över sin starka identitet som *Husis* journalist.

”Men jag hade också blivit en jättebekväm löneslav. Så när jag fick gå var det – med facit på hand – en välkommen kick i röven”.

Att återvända till *Hbl* – även om budet skulle komma – finns inte på radarn. Eller...

”Eventuellt som chefredaktör, om jag blir tillfrågad.”

HON VAR DEN FÖRSTA på sin redaktion som blev kallad till rummet. Andra dagen efter semestern. Den där samma dagen i augusti. Och beskedet var att hon, tidningen *Östnylands* chefredaktör, skulle få gå.

Micaela Röman vet att det låg reella ekonomiska orsaker bakom uppsägningen, men, som hon säger, ibland kan det också finnas ”underrubriker”. I hennes fall kan en sådan underrubrik ha varit att hon öppet hade ifrågasatt koncernledningens förslag om att skära ner antalet utgivningsdagar för tidningen.

”Jag gjorde det i egenskap av chefredaktör, eftersom en chefredaktör ska föra prenumeranternas intressen. Men jag har full förståelse för att en arbetsgivare inte tycker det är ok att säga så.”

Vi sitter på Musikhusets café i Helsingfors. Röman svarar analyserande, noga, utan känsloladdade utsvävningar samtidigt som solen gassar på genom glasväggarna. Hon säger att hon ”inte en enda gång” ångrar att hon protesterade. Och när hon blev kallad till det där mötet trodde hon själv att det är ungefär 50–50 chans att hon får sparken.

När beskedet var givet stannade hon kvar på redaktionen endast i några timmar tills alla på redaktionen fått sina besked. Hennes sista bokstav på tidningen var skriven, någon dag senare kom hon tillbaka bara för att packa ihop.

Det var adjö.

Så hur går det idag?

”Jag är arbetslös.”

Hon har sökt journalistiska jobb, men inte ännu fått napp, men i övrigt är hon egentligen nöjd med situationen. Dels fick hon under en viss tid, i enlighet med sitt arbetsavtal, chefredaktörs-lön. Hur länge vill hon inte uppge. Dels får hon i dag inkomstrelaterat arbetslöshetsunderstöd. Det betyder att ekonomin för närvarande är tryggad.

Men, ursäkta frågan, hur kändes det att som chefredaktör få sparken?

”Det är aldrig roligt att bli bortvald. Vi människor lever ofta i illusionen att vi kan bestämma över våra liv, men så är det inte alltid. Vår gemensamma känsla var sorg och ledsamhet. Det som jag saknar mest i dag är arbetsgemenskapen.”

Römans familjeliv förändrades rejält efter uppsägningen:

kolumn

Wallraff 2.0

LINA LAURENT ● lina.laurent@vintermedia.fi SKRIBENTEN ÄR FRILANSJOURNALIST FRÅN HELSINGFORS OCH KURU.

När nyhetssajten *Breakits* reporter **Erik Wisterberg** inleder sin drygt två timmar långa livesändning (på Facebook) från cykelsadeln i Stockholms innerstad tar det inte lång tid förrän begreppet "liveraffa" är myntat. Wisterberg har i två veckors tid jobbat som matbud för Uber Eats och Foodora och under sitt sista arbetspass sänder han live.

Samtidigt som Erik Wisterberg väntar på beställningar, flåsar upp för Söders backar och levererar lunchmat till hungriga stockholmare svarar han på tittarnas frågor och kommentarer (över 200) och berättar om bakgrunden till granskningen.

Målsättningen med *Breakits* rapportering är att ta reda på hur det egentligen ligger till med de cyklade matbudens arbetsvillkor. Nyhetssajten ville ha förstahandsinformation, se och känna själva, och valde att låta Erik Wisterberg wallraffa.

I ETT KLASSISKT wallraffreportage jobbar en journalist i månader under täckmantel. Hen infiltrerar sig i slutna sällskap eller arbetsplatser eller försöker leva som någon annan.

Förebilden är den legendariska tyska grävande journalisten **Günter Wallraff** som bland annat jobbat som turkisk gästarbetare och telefonförsäljare. Det finns förstås många till.

Bland andra **Fabrizio Gatti** som i boken *Bilal* reser med människosmugglare genom Afrika. Eller **Shane Bauer** som för *Mother Jones* jobbade fyra månader som väktare i ett privat fängelse i Louisiana.

”Det känns hisnande, inte minst med tanke på att tittaren 95 procent av tiden endast ser Erik Wisterbergs huvud, en grå himmel, hustak och trädtoppar.

Wallraff 2.0 kulminerar i ett "liveraff" där fokus är på reporterns egna upplevelser. Publiken engageras att ställa frågor och till att sprida nyheten. Texter och videor varvas med långa bakgrundstexter, uppföljande artiklar och korta puffar för sociala medier. Tittaren får känslan av att granskningen är ett teamjobb, inte resultatet av en ensamvargs arbete.

BREAKITS LIVESÄNDNING på Facebook lockade över 40000 tittare. Det känns hisnande, inte minst med tanke på att tittaren

95 procent av tiden endast ser Erik Wisterbergs huvud, en grå himmel, hustak och trädtoppar. Under korta perioder är skärmen dessutom svart eftersom Wisterberg lägger mobilen/kameran i väskan då han hämtar och lämnar maten. Stundvis är bilden rejält skakig men ljudet håller god kvalitet. Katastrofal som sändning – eller så inte. För här finns en närvaro och en möjlighet till delaktighet.

Erik Wisterberg pratar med tittarna, inte till dem. När han cyklat 15 minuter till en restaurang för att plocka upp en beställning som i sista stund avbokas känner tittaren med den svettiga och andfädda reportern. Och när Wisterberg efter två timmar berättar hur mycket han tjänat på dagens jobb får siffrorna en helt ny innebörd. Före skatt är lönen 75 kronor – det blir 3 euro och 90 cent per timme.

Breakit bjuder på ett fräscht grepp som inger hopp åt oss andra i branschen. Dessutom glädjer **Stefan Lundells** ord extra mycket. Lundell är *Breakits* medgrundare och största aktieägare. I en krönika lyfter han fram att genomslaget varit enormt och att nyhetssajten slå alla tiders besöksrekord. Investeringen på cirka 100 reporter-timmar har definitivt lönat sig, säger Lundell och påpekar:

”Riktig journalistik är bra för affärerna.”

notiser

NYA ÅLAND SER FRAMÅT

Året 2017 ska bli det år när *Nya Ålands* ekonomi inte längre går på minus. När bokslutet för 2016 presenterades landade underskottet på 159000 euro, ungefär hälften jämfört med året innan.

”Resultatet för 2016 var inte bra, men det är bättre än 2015 då vi hade ett minus kring 300000 euro. I år siktar vi på att göra ett ekonomiskt nollresultat”, säger **Patrik Ekblom**, vd och försäljningschef.

En rad åtgärder har under de senaste åren vidtagits för att minska bolagets utgifter, men utgivningsfrekvensen med fem dagar på papper och sju dagar digitalt kommer att bestå.

”Vi hade en tv-kanal som lagts ner, vi har omförhandlat distributionsavtal och minskat personal.”

Redaktionen på *Nya Åland* har inte heller tidigare varit känd för att vältra sig i pengar, men den besitter en yrkesstolthet och en stark arbetsmotivation som många andra redaktioner bara kan drömma om.

”Vi har roligt på jobbet och alla arbetar mot samma mål. Om det är något vi saknar är det fler sidor i tidningen. Vi kämpar som djur varje dag för att få in våra artiklar i tidningen”, säger reportern **Annika Orre** och får medhåll av sina kollegor.

Johan Svenlin

BORGENBEVAKNING I DIKTFORM

Håll dig borta från poesi eller bränn ditt presskort! Den uppmaningen har den danske tv-reportern **Knud Brix** fått av flera upprörda kollegor, sedan han i maj gav ut diktboken *Natfold*.

Brix har i många år bevakat Christansborg, högkvarteret för Danmarks riksdag och regering. Han är känd för TV 2:s tittare som en hårdkokt reporter som inte drar sig för att ställa de svåra frågorna.

Nu inleder han alltså en parallell karriär som poet. Dikterna handlar om det dagliga livet bland politiker och journalister. Vissa journalistkollegor tycker det är opassande att blanda ihop fakta och fiktion.

Statsminister **Lars Løkke Rasmussen** däremot har i samband med bokutgivningen tackat Brix för daglig inspiration och lyckönskat honom med en egenkomponerad dikt.

Johan Svenlin

Oma, lainaus vai varkaus?

NINA ERHO, TEKSTI • ANNA-KAISA JORMALAINEN, KUVITUS

Miten toisen tekemää sisältöä voi lainata hyvän tavan mukaisesti? Toisen julkaisemia tietoja käytettäessä lähde on mainittava aina.

Kun erityisasiantuntija **Ulla Tiililä** luki maaliskuussa *Talouselämää*, hän törmäsi tutun oloiseen sisältöön. Kyseessä oli toimittaja **Saara Kohon** verkkokommentti, jonka otsikko oli *Ymmärättkö sinä Kelan lomakkeiden kieltä? – Ammattijargon kertoo piittaamattomuudesta*.

Kommentti sisälsi suoria lainauksia Tiililän *Kielikelloon* kirjoittamasta artikkelista ja hänen työnantajansa Kotimaisten kielten keskuksen verkkosivuilta ilman viittauksia niihin. Vasta kun Kotus toivoi viittaamista, *Talouselämä* lisäsi kommentin loppupuolelle viittauksen ja linkin Tiililän artikkeliin ja kertoi linkin jääneen pois vahingossa.

Tiililä hämmästelee tekstiä ja korjauksen tapaa. Koska suorien lainausten lisäksi myös suuri osa kommentin tiedoista ja ajatuksista oli peräisin hänen artikkelistaan, Kotuksen sivuilta tai lähteistä, joihin oli todennäköisesti päädytty niiden kautta, hänestä molempiin olisi pitänyt viitata jo tekstin alussa.

TALOUSELÄMÄSSÄ OLLAAN eri mieltä. Toimittaja Saara Koho kertoo löytäneensä kommenttia tehdessään

netistä Ylen jutun, Kotuksen sivut ja niiden kautta Vaasan yliopiston tutkimuksen aiheesta.

”Kommentissa on kerrottu lähteistä ja linkitetty alkupeleihin teksteihin. On tärkeää, että tutkijat saavat kunnian työstään ja että lukija pystyy arvioimaan toimittajan käyttämien lähteiden luotettavuutta.”

Kotukseen Koho ei kuitenkaan viittanut, koska pitää suorilla lainauksillaan sen sivuilta yleisesti tunnettuina tosiasioina. Hän myös korostaa, että kommentti ei ollut pelkkä referaattikokoelma, vaan sisälsi myös omia esimerkkejä ja ajattelua.

”Vuosi vuodelta toimittajat laittavatkin enemmän lähdeviitteitä.

Elina Grundström, JSN:n puheenjohtaja

Päätoimittaja **Emilia Kullaksen** mielestä olennaista on, että teksti on kolumni. Sen tekijä muodostaa näkemyksensä eri lähteistä, eikä se ole uutinen eikä tieteellistä tekstiä.

”Kun tavoitteena on sujuva juttu, joka löytää lukijansa, jokaisen lähteen mainitseminen ei ole lukijan palvelua.”

JULKISEN SANAN NEUVOSTOSSA JO7:ää on käsitelty pääosin toisten tiedotusvälineiden uutisten lainaami-

sen kannalta, puheenjohtaja **Elina Grundström** sanoo. Myös JSN:n periaatelausuma lainaamisesta painottuu toisten viestinten lainaamiseen.

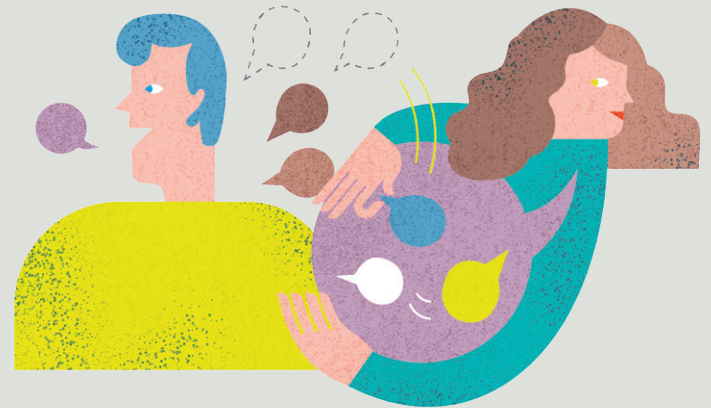
Muunlaisesta lainaamisesta kanteluita tulee Grundströmin mukaan vähän, mikä kertonee, ettei se ole suuri ongelma.

”Ja miksi tarvitsisikaan varastaa journalismiin sisältöä, kun lainata voi kohtuullisen laajasti lähde asianmukaisesti mainiten? Vuosi vuodelta toimittajat laittavatkin enemmän lähdeviitteitä. Yleisö ei enää tahdo hyväksyä ’näin asia on’ -tyyppistä tekstiä ilman että kerrotaan, missä niin todetaan.”

Grundströmin mukaan JO7:ää on kuitenkin sovellettu ja voidaan soveltaa myös kirjojen, valokuvien tai tutkimusartikkelien lainaamiseen.

UUONNA 2011 JSN antoi MTV3:lle langettavan kanavan käytettyä verkkouutisessaan **Kari Tapion** kuolemasta *Wikipedian* tietoja sitä mainitsematta. JSN:n mukaan lähde olisi pitänyt mainita näkyvästi heti otsikossa tai uutisen alussa,

JOURNALISTIN OHJE 7

JO 7: Myös toisen työtä käytettäessä on noudatettava hyvää tapaa. Lähde on mainittava, kun käytetään toisen julkaisemia tietoja.

Lisäksi JSN on antanut vuonna 2010 periaatelauseman lainaamisesta.

koska uutinen perustui lähes pelkästään *Wikipedian* tietoihin. Kun lähde lisättiin, viittaus ei ollut riittävän selvä, eikä korjatussa uutisessa mainittu tai pahoiteltu laininlyöntiä.

”Lainaamista koskevien päätösten painotus on ollut siinä, miten hyvin lähde on merkitty. Se ei kuitenkaan sulje pois sitä, että myös siteerauksen pituutta voidaan joutua arvioimaan”, Grundström sanoo.

Journalistiliiton lakimies **Sanna Nikula** sanoo, että juridista tekijänoikeussuojaa nauttii yksittäinen artikkeli tai siinä olevat omaperäiset ilmaisut, joita voi lainata lähde mainiten. Yksittäiset lauseet eivät lähtökohtaisesti nauti tällaista suojaa.

”Silti tietojen lähteen ilmoittaminen on hyvän tavan mukaista, jotta lukijalle syntyy oikea kuva.” ●

● TÄLLÄ PALSTALLA JOURNALISTI KÄSITTELEE JOURNALISTIN OHJEITA, JOTKA OVAT AJANKOHTAISIA TAI MUUTEN KIINNOSTAVIA.

anna hyvän kiertää

RIITTA KALLIORINNE, 57

● Jouluradion perustaja ja toimituspäällikkö.

● Työskentelee Toivon-tuottajissa, joka on osa Kirkko ja kaupunki-mediaa.

● Työskennellyt aiemmin Ylen aikaisessa sekä paikallisissa Radio Westissä ja Radio Ykköissä. Ennen toimittajaksi ryhtymistä työskenteli pitkään päiväkodin johtajana.

○ TÄLLÄ PALSTALLA JOURNALISTI PYYTÄÄ ILMIANTAMAAN LOISTAVIA ALAN TUOTOKSIA. VIENTÄ VIE SEURAAVAKSI ETEENPÄIN SE, JONKA TYÖ ESITELLÄÄN PALSTALLA.

Kattava asenne. Riitta Kalliorinne on innostunut tulevaisuuden mahdollisuuksista sekä työssään että muussa elämässään. Asenteeseen sopii asua Helsingin Kalasataman ja Redin rakennustöiden keskellä. Mopo on hänelle täsmävaline, koska työ on kaikkea muuta kuin toimistolla istumista.

KIRSI ROSTAMON VALINTA

Radio Dein päätoimittaja **Kirsi Rostamo** valitsi esiteltäväksi **Riitta Kalliorinteen** työn "Jouluradion äitinä".

"Kalliorinteen ideoima *Jouluradio* tavoitti viime vuonna jo 713 000 kuuntelijaa viikossa. Erityisesti arvostan hänen ennakkoluulotonta suhtautumistaan uusiin medioihin, kykyä löytää nuoria lahjakkaita mediatyöntekijöitä ja rajatonta mielikuvitusta ja rohkeutta *Jouluradion* promoamiseen.

Kalliorinteen raikkaita ja radiokaalejakin promoja ovat olleet Joululaulureivit Tavastialla, *Hoosianna*-video kuuntelijoiden esityksistä ja Yhteismaan kanssa toteutettu Joululaulupäivä. Hänen vahvuksiinsa on yhteistyö, ja viime jouluna *Jouluradio* soi jopa Yleisradiossa ja Joulumarkkinoilla Senaatintorilla."

Koko vuoden joulu

NINA ERHO, TEKSTI ○ HELI BLÅFIELD, KUVA

"Työtäni on miettiä, mikä tukee *Jouluradion* brändiä ja joulumusiikin moni-ilmeisyyttä. Ideani syntyvät 'luovassa myönteisessä kaaoksessa', kohtaamisissa ja keskusteluissa ihmisten kanssa. Kun kuulen jotain uutta, mietin, mitä siitä saisi meille. Ensi jouluksi virittelen esimerkiksi joululaulukaraokea", sanoo tänä vuonna 15. tuotantokauttaan elävän *Jouluradion* toimituspäällikkö ja perustaja **Riitta Kalliorinne**.

"Meillä on parikymmentä FM-lähetintä, joiden alueella asuu nelisen miljoonaa suomalaista, mutta meillä on myös kymmenen net-tikanavaa ja yli satatuhatta Facebook-fania. Siksi olemme 'verkkomedia, joka kuuluu myös radiossa'.

Vaikka meillä on 'vakkarit hevijuuserit', kilpailu ihmisten ajasta on rankkaa, ja joka vuosi pitää syntyä kiinnostavasti uudestaan. Olemme kokeilleet monenlaista ja tehneet virheitäkin. Se on kirkastanut, että vaikka joulu on miele-tön määrä asioita, meidän juttumme on joulu-musiikki.

Kasvoin toimittajaksi radion ajankohtaisto-

mituksessa, jossa uutiset piti saada nopeasti julki ja yleisöltä tuli palautetta heti, jos sanoi jotain hassua. Se on hyvä pohja verkko-aikaan, jonka mahdollisuuksista olen vilpittömän innostunut. Media-ajattelussani ei ole 'suuria julkaisupäiviä', vaan asiakkaita pitää tavoitella ja palvella koko ajan siellä, missä he ovat.

Koska olen *Jouluradion* ainoa ympärivuotinen työntekijä, siirrän sen 'tarinaa' joka vuosi uudestaan. Tässä vaiheessa töissä ovat myös musiikkipäällikkö ja kaksi muuta työntekijää. Löydän hyvät tyypit intuitiolla ja uskon, että kellokorttia enemmän työhön sitouttaa se, että se on innostavaa ja hauskaa. Olemme 'virtuaalitiimi', joten voin ihanasti tehdä töitä missä vaan. Joskus on kyllä kiva intoilla yhdessä livenä.

Jouluradion idea syntyi aikanaan, kun pääkaupungin seurakuntien radiotyö sai uuden studion ja mietimme, miten sitä voisi hyödyntää enemmän. Suosiota selittää, että joulu on perinteinen ja tunteikas. Silti kyse on myös hyvästä musiikkijournalismista – siitä, että eri kohderyhmille löytyy sopivaa musiikkia."

Aatos avaa pelin kuunnelmalla

Kotimaisella podcast-kentällä on kuohissut jo tovin tavalla, joka lupailee niiden juurtuvan journalismin lajina viimein myös Suomeen. Podcastit eivät ole enää vain harrastelua tai radio-ohjelmien sivutuote, vaan muutamille tekijöille aitoa liiketoimintaa.

Kunnianhimoisin tavoittein kentälle tähtää myös podcast-palvelu Aatos, jonka pilotti on tarkoitus avata suurelle yleisölle elokuussa. Nyt se etsii testikäyttäjiä, joiden kuultavaksi on tulossa kirjailija **Johannes Ekholm**in (kuvassa) kuunnelma sekä kolme muuta minisarjaa.

Kesäkuun alussa Aatos järjestää myös kuuntelijatilaisuuden Jyväskylässä.

Aatoksen tähtäimessä on olla korkeatasoisten podcastien tuotantoyhtiö ja jakelupalvelu – ”audion HBO”, kuten yksi perustajista, toimittaja **Emmi Skytén** kiteyttää. Se on palkittu aiemmalla Verner-nimellään

muun muassa Mediainnovaatiokilpailussa 10000 eurolla sekä Googlen Digital News Initiativeen 50000 euron apurahalla.

Uuden palvelun menestystä on vielä hankala ennustaa, kun Suomen toistaiseksi pienille podcast-markkinoille pyrkii jakelijaksi myös isoja toimijoita, kuten Spotify. Aatos on altavastaaaja, mutta mielenkiintoinen avaus, jonka kulkua kannattaa seurata.

Marja Honkonen

LISÄTIEDOT:
FACEBOOK.COM/
AATOSMEDIA

KUVA: JORMA MARSTIO/
OTAVAMEDIA

Vallalla on sokea usko suureen dataan, algoritmien voimaan. Nyt uskotaan, että tietokoneohjelmaan koodattu valintarobotti on puolueeton ja objektiivinen. Mutta koodi on poliittista ja se on aina kirjoitettu jokin tavoite mielessä. Varsinkin julkisen palvelun media-yhtiöiden pitää nyt päättää, olemmeko vaihtoehto kuplassa elämiselle, vai personoitu uutispalvelu muiden joukossa.

SVT:n ohjelmajohtaja Jan Helin
Yle Uutisissa 10. toukokuuta

Jos uutisjutut löydetään Facebookista, uutisten hierarkialla ei ole enää mitään väliä (eli sillä, onko uutistoimitusten mielestä kyseessä merkittävämpi vai vähäpätöisempi uutinen). Nuoremmille tärkeää on se, kuka kaveri on jutun Facebookissa jakanut: se on tärkeämpää kuin minkä median juttu on kyseessä.

Toimittaja Ilona Turtola
Helsingin Sanomien Säätiön
Stipendiblogissa 12. toukokuuta

Tärkeää on sisältö, ei se, missä muodossa sitä tarjotaan. Journalistit ovat portinvartijoita ja he tekevät vastuullista työtä jäsentämällä maailmankuvaa.

Suomalaisen Sanomalehtimiesliiton
puheenjohtaja Maarit Tyrkkö
Seurassa 15. toukokuuta

Median tehtävä on olla riippumaton ja vahtia päättäjiä. Ottaa valokuvia ihmisistä, joista valokuvia ei ole. Harmittavan usein median ottama näkökulma pikemminkin vaientaa ääniä, kaventaa ihmisten elintilaa, alistaa kieliä ja uskontoja ja pyyhkii kokonaisia maita kartalta.

Kirjailija Pajtim Statovci
Ylioppilaslehdessä 3/2017

Toimittajan ammatissa on yksi ikävä puoli. Se on se, että keikalta täytyy tehdä juttu ja nykyään jopa suhteellisen rivakasti.

Toimittaja Pirkko Aalto
Satakunnan Kansassa 11. toukokuuta

VESA HEIKKINEN vesa.pekka.heikkinen@luukku.com
KIRJOITTAJA ON SUOMEN KIELEN DOSENTTI JA TIETOKIRJAILIJA.

Journalismi piilosilla

Iltalehti uutisoi vastikään, että ”Maapallolta löytyi lähes Amazonin verran satelliitteita piiloteltua metsää”. Ugh, olen informoitu.

Uutistoimittajat yrittävät kuvata maailman tapahtumia sellaisina, kuin ne ovat. Välillä mennään, no, metsään. Pöpelikössä suhisee esimerkiksi *Helsingin Sanomien* jutussa ”**Albert Edelfeltin** teos löytyi Venäjältä” ja Ylen jutussa ”Ex-ministeri **Hanna Mäntylä** katosi omiltaankin – ei vastaa puhelimeen eikä sähköposteihin”.

Katoaminen ja löytyminen ovat uutisjournalismin peruskauraa. Niistä saa kiinnostavia otsikoita, ja klikkilaskuri soi. Mutta johtaako huomiohakuisuusoireyhtymä kielellis-journalistisiin ylilyönteihin ja rimalalituksiin?

Mäntylä-jutusta käy ilmi, että Mäntylää kaipaillaan siellä ja täällä. Viimeisessä virkkeessä tuodaan esiin eduskuntaryhmän puheenjohtajan näkemys: ”Mäntylä on hoitanut tehtävänsä eduskunnassa ja valiokunnassa”.

Hoitanut tehtävänsä! Kelpo suoritus kadonneelta?

Edelfelt-jutussa väitetään, että Venäjältä on löytynyt ”kateissa ollut” mestarin teos. Jutun mukaan ”teoksen olinpaikka ei ole ollut laajasti tiedossa”, ”Kadoksissa Boriksen ja Kirillin muotokuva ei sinänsä ole ollut” ja ”Tieto siitä ei vain ole tavoittanut monia Suomessa”. Häh?!

Juu juu, jutussa paljastetaan lopulta, että esimerkiksi yksi Suomen johtavista Edelfelt-tunijoista on tiennyt teoksen olinpaikan ”jo vuosia”. Tietoa työstä on ollut pitkään myös ”erilaisilla sivustoilla”.

Viimeisessä virkkeessä todetaan lakonisesti, että ensimmäisenä ”teoslöydöstä” kertoi Yle. ”Teoslöydyt” paljon puhuvasti lainausmerkkeihin aseteltuna.

Jotain nyt kyllä on kateissa. Ei Mäntylä, ei Edelfelt. Journalistinen harkinta? Kieli, joka löytää totuuden?

uusiin tehtäviin

KUKA?

Taina Risto, 56, aloitti toukokuun alussa liikunta- ja hyvinvointilehti *Fitin* päätoimittajana. Hän on aiemmin työskennellyt *Hyvä terveys*- ja *Sport*-lehtien päätoimittajana sekä toimituspäällikkönä *Elle*-, *SARA*- ja *Glorian Koti* -lehdissä. *Fitiä* kustantava Fokus Media osti sen alkuvuodesta Allerilta.

Lehdille sykkivä sydän

Mikä on linjasi Fitin päätoimittajana?

Haluan tavoittaa edelleen noin 20–45-vuotiaat liikunnalliset naiset ja tarjota heille tietoa, inspiraatiota ja yhteisöllisyyttä. *Fitin* vahvuus ovat treeniohjelmat ja harrastuksen tukeminen, mutta toki ulkonäköasiatkin ovat mukana.

Pystytkö samastumaan lukijoihin?

Kyllä. Viihdyn liikunnan maailmassa, ja olen hyvin perillä siitä, mitä harrastajien päässä liikkuu. Liikuntatunneilla, saleilla ja hyvinvointimatkoilla eri-ikäiset treenaavat vierekkäin. Elämäntapa yhdistää, ei ikä.

Miten jaat paukut painetun ja digisällön tekemiseen?

Toimitus tuottaa sekä printtiä että verkkosisältöjä. *Fitin* verkkosisällöt jatkavat Allerin *Idealistassa*. Alalla pitäisi ajatella enemmän tällaisia uusia, raikkaita ratkaisuja. Tärkeä on myös lehden iso Instagram-yhteisö.

Miten hyödynnät aiempaa kokemustasi?

Minulla on hyvä käsitys lifestylestä, kohderyhmistä

ja lukijoista, heidän elämäntavastaan ja mieltymyksistään, ja tietenkin käytän sitä työkaluna. Uutta ja kivaa on tehdä lehteä pienessä talossa. Täällä saa toteuttaa ideoitaan nopeasti.

”Alalla pitäisi ajatella enemmän uusia, raikkaita ratkaisuja.

Olit Sanomalla päätoimittajana mutta lähdit freelance-riksi keväällä 2016. Miksi?

Halusin tehdä vaihteeksi jotain muuta, kuten kirjoittaa, ja se olikin tosi hauskaa ja palkitsevaa. Toisaalta se oli myös yksinäistä, kun olen tottunut tekemään töitä tiimissä ja kehittämään uutta.

Mitä opit freelancerina?

Tuli tunne, että toimittajan työ ja lehtien tekeminen on tärkeää ja tarpeellista. Myös juttujen tilaajina oli mahtavia tyyppejä. Ajatukseni kääntyivät pois auriongonlaskun ala-puheista, ja arvostukseni alaa kohtaan vahvistui.

Oliko arvostuksesi alaan kateissa?

Ei, mutta olin itse vaihtelun tarpeessa. Hyvästä työpaikasta lähteminen vaatii aina miettimistä. Toisaalta on vain yksi elämä, ja etenkin luoville ihmisille työn merkitys on valtava. Kokeilin freelancerina viestintääkin, mutta huomasin, että eniten sydämeni sykkii lehdille.

Mikä on naistenlehden paras selviytymiskeino?

Lukijan tarpeeseen vastaaaminen. Silloin lukija haluaa tarttua lehteen, se jää mieleen, hän odottaa sitä, eikä mikä tahansa lehti kelpaa. Lehden pitää tyydyttää sekä tiedontarvetta että tunnepuolta.

Paras hyvinvointivinkiksi?

Liikunta, ehdottomasti. Sitä tarvitsevat pää ja kroppa riippumatta siitä, minkä lehden päätoimittajana vastaan.

Fitin päätoimittajan paikka on ollut tuulinen. Tyyntyykö nyt?

Kyllä tyyntyy. *Fitiä* on kiva lähteä vetämään, ja minut on otettu täällä ihanasti vastaan.

Nina Erho

SATTUU TAPAHTUU

Alkoholia jutun lähteenä

Vielä 1980-luvun puolivälissä ravintolat tarjosivat puhalluspalvelua alkoholia nauttineille asiakkaille. Muutamalla kolikolla autolijat saivat nurkkiin sijoitetuista automaateista selvitettyä omat promillensa.

Päätin testata *Keskisuomalaisen* laitteiden tarkkuutta. Jyväskylän poliisilaitos lainasi liikenteen seurannassa käytettävän, kalibroidun alkometrin. Tähän puhaltamani tuloksia vertasin sitten automaattien mittaamiin viidessä eri ravintolassa kuvaajakollegani toimiessa kuskina.

Poliisin mittari seurasi päihtymiseni kehitystä uskollisesti, mutta ravintola-automaattien tulokset heittelivät edestakaisin. Viimeisen oluttuopin jälkeen poliisin testilaite ylsi 0,8 promilleen.

Tulosten näppäilemisestä julkaisukuntoon ei edes näillä lukemilla tullut yhtään mitään sinnikkäistä yrityksistä huolimatta. Olin pakotettu marssimaan varapäätoimittajan huoneeseen ja sopertamaan loppupäivää vapaaksi. Syytä minun ei kunnostani päätellen tarvinnut erikseen perustella. Enemmän selitystä kaipasivat kuitenkin testin synnyttämät olutkulut, jotka pyysin *Keskisuomalaiselta* kuittaamaan työvälinehankintoina.

Aikaistettu kotiinlähtö oli fiksua muutenkin. Seuraavana päivänä promilleauto-maattien maahantuoja sai sentään selvää kysymyksistäni, kun tiukkasin syytä promilelukemien rajuille vaihteluille.

Juttu *Alkometriautomaattien lukemissa isoja heittoja* totta kai ilmestyi. Tämä oli myös vähän pakko, jos halusin säilyttää nahkani toimituksessa. Tietysti olisin voinut ilmoittaa *Keskisuomalaiselle* juttuideastani ennakoon.

Heikki Kuutti

KIRJOITTAJA ON JYVÄSKYLÄN YLIOPISTON TUTKIMUSKOORDINAATTORI.

KERRO MITÄ SINULLE ON SATTUNUT TYÖTÄ TEHDESSÄ. OTA YHTEYTTÄ TOIMITUKSEEN.

Sopii hyvähermoisille. Venäjää seuraava toimittaja joutuu helposti nettitrollien tähtäimeen. Arja Paananen sanoo päässeensä suhteellisen vähällä. "Kyllähän ne jossain lätkyttävät, mutten anna niiden provosoida minua."

Lähituntuma yliopistokiistaan

MARJA HONKONEN, TEKSTI • NIKOLAI GONTAR, KUVA

Arja Paananen oli ensimmäinen Helsingin Sanomain Säätiön stipendiaatti Pietarissa. Ohjelman tulevaisuus on epävarma.

Ilta-Sanomien ulkomaan erikoistoimittaja **Arja Paananen** palaa kesäkuussa töihin selkein suunnitelmin:

"Venäjä on se, mitä haluan tehdä. Mihin vaihtaisin?"

Takana on lukuvuosi Helsingin Sanomain Säätiön ensimmäisenä stipendiaattina Pietarin eurooppalaisessa yliopistossa. Siitä tuli vaiheikas: Yliopisto on taistellut oikeudessa toimiluvastaan ja tilois-

taan. Jopa Paanasen stipendi toi koululle pulmia, kun säätiön maksama lukukausimaksu oli leimata sen "ulkomaiseksi agentiksi".

Vaihto-opiskelijana sotku on ollut Paanaselle mälsä, mutta journalistina kiinnostava. Se osoitti, ettei venäläinen byrokratia kiusaa vain maassa toimivia suomalaisfirmoja, vaan myös venäläisiä itseään.

"On ollut opettavaista nähdä, kuinka paljon energiaa käytetään asioihin, jotka tuntuvat ihan absurdeilta", Paananen toteaa.

ILTA-SANOMISSA VUODESTA 1994 työskennellyt Paananen on kokenut

Venäjän-kävijä, jolla on Pietarissa oma asunto. Opinnot antoivat silti uutta näkökulmaa venäläiseen ajattelutapaan esimerkiksi ulkopolitiikasta.

Stipendivuoden aikana Paananen kävi myös useasti *Fontanka* -uutissivuston kommentaattorina. Stipendiaateilla ei ole lupaa työskennellä, joten videohaastattelut helpottivat myös journalistista syhytystä.

"Olen printti-ihminen, mutta siellä sain harjoitella videolla olemista. Ties vaikka rohkaistuisin seläiseen."

Seuraavaa Pietarin-stipendiaat-

tia oikeuskiistat pitävät vielä jännityksessä. Sanomain Säätiö on jo valinnut ehdokkaansa ensi lukuvuodelle, mutta yliopisto ei ole voinut tehdä opiskelijavalintojaan.

Syksyyn mennessä säätiön on päätettävä, onko Pietari mukana enää seuraavalla hakukierroksella.

Paananen toivoo, että stipendi saisi jatkoa. Kotimaan mediassa Venäjän-tuntijoille on tarvetta, jota raportoida voisi muutakin kuin suuret uutistapahtumat.

"Vaikka haluaisi tehdä elämänmakuisia juttuja, aika menee ikävien asioiden uutisoimiseen. Meitä on niin vähän." ●

kolumni

Lopeta jo brändäys

Kymmenen viime vuoden aikana olen usein kuulut neuvoja, joiden mukaan minun pitää brändätä itseäni, jos aion painaa kameran nappia työkseni myös tulevaisuudessa. Pitäisi luoda tunnistettava kuvatyylä. Jokaisen julkaistun kuvan pitäisi olla tunnistettavasti minun uniikin brändini näköinen.

Yritin, eivät ne ole. Syystä ja toisesta aika moni julkaistuista kuvistani näyttää aika samalta kuin muutkin julkaistut kuvat.

Neuvojen mielestä minun olisi myös syytä kehittää imago, jota jaan jokaisessa mahdollisessa käännteessä. Kaikkiin somekanaviini pitää liittyä, verkostoitua, päivittää, jakaa, olla läsnä, olla mieltä ja

LAURI ROTKO • lauri.rotko@gmail.com KIRJOITAJA ON HEINOLASSA ASUVA FREELANCEVALOKUVAAJA.

”Se vanhan ajan maailma, jossa työn jälki ratkaisee, on ainakin osittain edelleen olemassa.

olla aina olemassa ammatillisesti.

Yritin, en pysty. Ei ole profiilia instassa, ei linkedinissä, ei juurikaan mitään ammatillisesti tai muutenkaan kovin kiinnostavaa facebookissa. Myönnetään, keikkoja ja hyviä kontakteja on mennyt varmasti ohi, kun olen tällainen. Vaikka vuosia olen merkanut hoidettavien hommien listalle oman someläsnäolon vahvistamisen, olen lykännyt sen aloittamista. Ja huomannut, että olen elossa edel-

leen ilmankin. Mutta ehkä jonain päivänä ryhdyn siihen, kun on pakko.

Se vanhan ajan maailma, jossa työn jälki ratkaisee, on ainakin osittain edelleen olemassa. Valokuva on armoton laji, kuvat eivät anna anteeksi. Kun asiakas etsii kuvaajaa, hän huomaa ensimmäisten viiden sekunnin portfolion selailun aikana, onko tässä potentiaalinen valokuvaaja hänen hommalleen. Siinä ei paljon paina,

kuinka monta seuraajaa on instassa.

Jari Sarasvuo kauppasi yhden virkkeen 35 000 eurolla. ”Kun yhteinen ajattelu ja yhteinen tekeminen muuttuvat tarkoituksenmukaiseen suuntaan, aika ja todennäköisyydet huolehtivat lopusta”, kallis virke kuului.

Virkkeen alku sanoo paljon sanomatta mitään, mutta pilkun jälkeen tulee oivallus, joka on syytä ottaa vakavasti. Jos tekee työtään tarpeeksi pitkään ja tarpeeksi huolella, lopulta puskaradio kuiskii nimeäsi asiakkaiden korvaan. Se on tehokkaampaa kuin päteminen somessa.

Me kaikki yhden ihmisen puljua pyörittävät olemme ennen kaikkea henkilöitä, emme brändejä. Anna innostuksen ja huolellisuuden näkyä työn jäljessä. Kaikki muu imagon nostaminen on toissijaista. Yksi asia menee kaiken edelle itsensä myymisessä: Ole mukava asiakkaillesi. Kukaan ei halua soittaa dorkalle.

AARHUS 2017 PRESS PÅ NORDEN

Tre veckors ”tour de force” med fokus på Nordens förhållande till Europa – och fördelarna med digitala medier i denna rapportering. Moderna nordiska journalister ska tränga igenom komplicerade tvärnationella problem – och mästra sociala medier professionellt.

En mix av workshops, uppgifter och projekt kommer att skärpa din förmåga att bevaka och förmedla politiska sessioner, oavsett om de föregår i EU eller i Nordiska Rådet. Exklusiv tillgång till politiker, experter och kollegor.

ANMÄLAN SENAST 5. JUNI 2017 - NJC.DK

TRE VECKOR I HÖGT TEMPO

TITEL // Aarhus 2017: Press på Norden
RESPLANEN // Aarhus - Helsingfors - Bryssel
BÖRJAN AV OKTOBER // Webinar 2 x 2 timmar
ANKOMST // 22 oktober 2017
KURSSLUT // 11 november 2017
PRIS // 35.000 DKK

Nordisk Journalistcenter
ved Danmarks Medie- og Journalisthøjskole

Støttet af
Nordisk Ministerråd

” SÅ TYCKER DELTAGARNA

Jag fick en klarare uppfattning på kursen om hur gemensamma nordiska och europeiska frågor leder ner till en lokal nivå som blir intressant för mina läsare i Finland.

// ANN-SOFI BERGER, FINLAND

Kurset er noe av det mest gjennomarbeidede jeg har vært med på. Kilder, møter, mennesker, kultur.

// INGEBORG VIGERUST RANGUL, NORGE

Kursen har ett otroligt amitiöst upplägg med många och oerhört duktiga föreläsare, intressanta studiebesök och en möjlighet att få lära sig oerhört mycket om sina nordiska grannländer.

// ÅSA ASPILD, SVERIGE

Mestari. Mauno Koivisto vastailee toimittajien kysymyksiin paluulennolla valtiavierailulta Itä-Saksasta vuonna 1987.

Aikansa mediataituri

RISTO UIMONEN, TEKSTI • MARTTI KAINULAINEN/LEHTIKUVA, KUVA

Presidenttikauden alku oli Mauno Koiviston mediasuhteissa vaikeaa aikaa, kirjoittaa Risto Uimonen.

Mauno Koivisto (1923–2017) oli aikoinaan primus inter pares, Suomen politiikan ykkösen median hyödyntäjänä. Mediataituriakin ajautui silti presidenttinä kahnauksiin toimittajien kanssa.

Koivisto ymmärsi ennen muita poliitikkoja imagon voiman. Hän rakensi television avulla itsestään mielikuvaa, joka vei hänet komeaan voittoon presidentinvaaleissa 1982 ja 1988. Koivisto ei juuri pukahtanut mediastrategioistaan, mutta paljasti lehtihaastattelussa 1981 tajuavansa pelin hengen ja persoonan kyvyn tehdä hyvä vaikutus, vaikka asiat olisivat hullusti.

”Se on show’ta, mutta minkäpä teet. Pitää vain hyväksyä ja hyödyntää, mitä ei pysty muuksi muuttamaan.”

KOIVISTO EI OLLUT puoluejohtaja eikä aktiivipoliitikko. Hän tarvitsi mediaa pysyäkseen otsikoissa ja ihmisten mielisissä nokkelana, tietävänä ja omaperäisenä persoonana. Ylen haastattelussa Katajanokalla 1981 kaukopartiomies iski yllättäen **Urho Kekkosta** vastaan. Siinä valkeni monille seuraavan presidentin nimi.

Rusettia käyttänyt ja ”turkua” puhunut Koivisto tunkeutui otsakiehkuroineen kansan tietoisuuteen 1960-luvulla valtiovarainministerinä ja pääministerinä. Varsinaisen Koivisto-ilmiön synnyttivät hänen rennot televisioesiintymisensä.

Kuuluisin on *Jatkoaika*, jossa Koivisto hauskutti 1968 **Lenita Airisto** ja katsojia laskemalla leikkiä charmistaan naisten keskuudessa.

Koivistolta oli helppo saada haastatteluja ja kuvia, koska hän tarvitsi julkisuutta presidenttielään, josta hän vaikenä kuin muuri. Hän vaali niin valtioneuvoston jäsenenä kuin Suomen Pankin pää-

johtajana suhteita mediaan.

Koiviston pääministerinä aloittamat illanistujaiset Kesärannassa olivat hauskoja tilaisuuksia, kun isäntä viihdytti vieraita kahvi- ja konjakkivaiheessa jutuillaan. Koiviston ”kalvosulkeiset” Suomen Pankissa herättivät taas ihastusta taloustoimittajissa.

KUN KOIVISTOSTA TULI presidentti, toimittajat pettyivät. Hän ei tuonutkaan uutta aikaa valtionpään mediasuhteisiin, vaan vetäytyi presidentillisen suojamuurin taakse ja ryhtyi äksyilemään toimittajille. Hän oli nyt presidentti, joka halusi estää Kekkosen ajan kahleista vapautunutta mediaa tarvelemästä ulkopoliittikkaansa.

Koivisto nimitti toimittajia sopuleiksi ja kielsi tulkitsemasta lausuntojaan. Jännittyneiden mediasuhteiden huippu koettiin, kun hän ryhtyi painostamaan Yleä niin sanotussa sitaattikiistassa 1985. Rauha mediasuhteisiin laskeutui vasta, kun Koivisto sai

valtioneuvoston tiedotuspäällikön **Tom Westergårdin** media-avustajakseen.

Kohut korostuivat, mutta media sai presidentti Koivistolta välillä jymyjuttuja ja muuta kiinnostavaa aineistoa. Hän myös jatkoi taustatilaisuuksiaan, joissa hän ei vain antanut, vaan myös sai tietoa toimitusten ajatuksista.

KOLMAS VAIHE KOIVISTON mediasuhteissa alkoi, kun hän jäi eläkkeelle. Hän oli jälleen helposti lähestyttävissä ja antoi kirjoillaan medialle jutunaiheita. Vasta kun ikä alkoi painaa, ovi sulkeutui pikkuhiljaa.

Haastattelin Koivistoa 2010 kirjani *Pääministerin puhuva pää*. Kun lähdin pois, **Tellervo Koivisto** saattoi minut ovelle ja lausahti: ”Olipa se hyvä, että tämä haastattelu järjestyi vielä.”

Presidentti oli voinut huonosti. Eivät haastattelut kuitenkaan siihen loppuneet. Koivisto esiintyi vielä lukuisia kertoja eri väli-neissä. ●

Palkitut pääluottamusmiehet. Kari Pyrhönen ja Teppo Koskinen pokkasivat Vuoden luottamusmies 2016 -palkinnot Journalistiliiton valtuuston kevätkokouksessa 18. toukokuuta.

Poikkeustilanteiden veteraanit

MARJA HONKONEN, TEKSTI • SUSANNA JUNNOLA, KUVA

Pienet voitot, saavutetut sovut ja työkavereiden kiitos palkitsevat Kari Pyrhösen ja Teppo Koskinen luottamusmiehinä.

Jatkuva poikkeustilan hallintaa. Sellaista on työskentely MTV:n ja Mediahubin pääluottamusmiehenä, **Kari "Pyrtsi" Pyrhönen** kertoo. Journalistiliitto palkitsi Pyrhösen 18. toukokuuta toisena Vuoden 2016 luottamusmiehenä.

Maikkarin yt-kierre alkoi vuonna 2012, kun Pyrhönen oli vielä MTV:n ohjelmatoimittajien puheenjohtaja. Sen jälkeen neuvotteluja on käyty miltei joka vuosi.

Vuoden 2016 vaihtuessa varapääluottamusmieheksi siirtyi väsynyt mies.

Pyrhönen halusi kääntää uuden lehden niin työpaikalleen kuin itselleen. Hän kyllästyi siihen, että omaa työelämää hallitsi vastakkainasettelu työnantajan kanssa.

"Neljä vuotta luottamusmie-

henä yt-rumbassa tuntui 14 vuodelta", Pyrhönen sanoo.

Raskasta oli myös, että puolustettavat kollegat ja heidän etunsa ovat Pyrhösen mukaan "hajallaan kuin varpusparvi". Edustettavia on eri firmoissa, vuokratyöläisinä, määräaikaista ja yrittäjinä.

Sekalaiseen seurakuntaan on hankala luoda yhtenäistä joukko-oimaa kuten 1990-luvulla, kun Pyrhönen tuli mukaan ay-toimintaan.

KOLLEGOJEN, toimitusosaston ja yhdistyksen tuki on luottamusmiehen jaksamiselle tärkeää, sanoo toinen luottamusmies-palkittu, *Etelä-Suomen Sanomien* toimittaja **Teppo Koskinen**. Vaikeissa tilanteissa yhteisö kannattelee.

"Se muistuttaa, ettei tämä ole pelkkää yt-neuvottelua", Koskinen sanoo.

Koskinen toimii Mediatalo Esan pääluottamusmiehenä. Tällä hetkellä hän on opin-

tovapaalla.

Vuodesta 2014 luottamusmiehenä toimineena Koskisellakin on takana useat yt-neuvottelut. Raskainta hänestä on ollut epätäydellisten ratkaisujen hyväksyminen ja tietty yksinäisyys.

Palkitsevia ovat pienet voitot: alkuoletuksia parempi neuvottelutulos tai alkuunsa katkaistu riidanaihe. Diplomaattisesti hän haluaa toimia myös itse toimituksen johdon suuntaan.

"Olen pyrkinyt viemään asioita eteenpäin proaktiivisesti ja niin, että pysyttäisiin rakentavassa hengessä."

MYÖS PYRHÖNEN PITÄÄ yhtenä onnistumisenaan sitä, että välit pomoihin ovat säilyneet. Luottamusmieheille, jonka suorasanaisuus on aiheuttanut närää välillä myös työkavereissa, se on hyvä meriitti.

"Vaikka olen vääntänyt ruuvia tiukasti, ei ole sellaista ovea, josta en voisi mennä sisään", Pyrhönen sanoo. ●

Uusiin tehtäviin. "Nyt tarjoutui mahdollisuus ammattien yhdistämiseen. Odotan innolla, että saan iskeä kädet saveen", Hannu Hallamaa toteaa

HANNU HALLAMAA
LIITON ASIAMIEHEKSI

Hannu Hallamaa on valittu asiamieheksi Journalistiliiton edunvalvontayksikköön. Hän ryhtyy hoitamaan liiton freelanceasioita.

"Haluan vahvistaa freelancerien ammatillista identiteettiä ja auttaa jäseniä ongelmatilanteissa. Freelancerien määrä kasvaa, siksi on tärkeää myös välittää yhä laajemmalle tietoa, miten liitto heitä palvelee."

Hallamaa, 38, on filosofian maisteri ja oikeustieteen ylioppilas. Hän on opiskellut journalistiikkaa Jyväskylän yliopistossa ja työskennellyt toimittajana muun muassa STT:ssä, Yleisradiossa, MTV:ssä, *Helsingin Sanomissa* ja *Ylioppilaslehdessä*. Hän on toiminut myös viestintätehtävissä Suomen Yrittäjissä ja viimeksi maahanmuuttovirastossa.

Oikeustieteen opintoihin hän hakeutui alaa vaihtaakseen.

Markku Lappalainen

KOTIPURO JA SALOVAARA
SJL:N HALLITUKSEEN

Oriveden Sanomien toimittaja **Anne Kotipuro** ja freelancetoimittaja **Outi Salovaara** valittiin Journalistiliiton hallitukseen liiton valtuuston kokouksessa Helsingissä 18. toukokuuta.

Kotipuro edustaa Pirkanmaan journalistiteja. Hän on toiminut pitkään liiton valtuustossa ja yhdistystasolla eri tehtävissä. Hän korvaa hallituksessa päätoimittajan tehtävään siirtyneen **Sari Sainion**.

Salovaara edustaa Itä-Suomen Sanomalehtimiesyhdistystä. Liiton hallituksessa hän on toiminut 2011–2014, valtuustossa 2006–2010 ja tämän kauden. Hän on kansainvälisen toiminnan aktiivi. Salovaara valittiin hallitukseen Kymenlaakson Journalistien **Seppo Häkkinen** jäätävä eläkkeelle.

Markku Lappalainen

Yhdistykset

KESKI-POHJANMAAN JOURNALISTITIEN ylimääräinen yleiskokous on Hotelli Kaarlessa Kokkolassa 10. kesäkuuta kello 12. Asiana on Hällötin huvilan myyminen. Ilmoittautuminen 31.5. mennessä: k.hietala@kotinet.com.

MELLERSTA-ÖSTERBOTTENS Journalister kallas till ett extra allmännt möte Hotel Kaarle 27. maj klockan 12. Ärende: försäljning av sommarstugan. Anmälan senast 31.5 till e-post: k.hietala@kotinet.com.

MEDIAKUNNALLE UUSI HALLITUS

Mediakunnan jäsenet valitsivat osuuskunnan ensimmäisessä kokouksessa 5. toukokuuta hallituksen puheenjohtajaksi SJL:n palvelujohtajan **Simon Huldénin** sekä jäseniksi terveystoimittaja **Anu-Maija Kärjän** ja audiovisuaalisen viestinnän moniosaaja **Hanna Onttosen**. Varajäsenet ovat toimittaja **Mari Areva** ja valokuvaaja **Petri Juola**.

Hallituskausi on kaksivuotinen.

Alma Talent hakee TOIMITUS- SIHTEERIÄ

Pääpaino työssäsi on uutisten esitystapojen suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä juttujen ideoinnissa ja editoinnissa yhteistyössä toimituksen kanssa. Painettujen tuotteiden taittamisen lisäksi vastaat juttukokonaisuuksien rikastamisesta digitaalisiin kanaviin. Haku päättyy 31.5.

Lue lisää: rekry.almamedia.fi

#almamedia
#almaspirit

ALMA TALENT

Etsi Xpertti

**ETSII TUTKIJAN JUTTUUSI
ILMAN HAKUSANOJA,
AVOIN KYSYMYS RIITTÄÄ.**

www.etsixpertti.fi

Palveluksessasi yliopistot,
tutkimuslaitokset ja

SUOMEN AKATEMIA

Suomen Journalistiliitto

PUHELINVAIHDE / TELEFONVÄXEL
(09) 6122 330

KÄYNTIOSOITE / BESÖKADRESS
Säästöpankinranta 2, 7.krs.
00530 Helsinki
Sparbankskajen 2, 7. vån.
00530 Helsingfors

POSTIOSOITE / POSTADRESS
Siltasaarekatu 16, 00530 Helsinki
Broholmmsgatan 16, 00530 Helsingfors
PL 252, 00531 Helsinki /
Box 252, 00531 Helsingfors

SÄHKÖPOSTIT / E-POST
info@journalistiliitto.fi
jasenasiat@journalistiliitto.fi
(jäsenasiat/medlemsärenden)
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.efternamn@journalistiliitto.fi

VERKKOSIVUT / WEBBSIDOR
www.journalistiliitto.fi
www.journalistforbundet.fi

FINKA / A-KASSA
www.finka.fi
(09) 8689 400

Suomen Journalistiliitto on ammattijärjestö, jonka tehtävä on valvoa journalistien ja journalismin etuja. Jäsenkuntamme koostuu viestintäalan ammattilaisista, kuten toimittajista, kuvaajista, graafikoista, kääntäjistä ja kustannustoimittajista.

Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton ammattilehti
93. vuosikerta

SEURAAVAN LEHDEN
ILMESTYMISAIKATAULU
8/2017 aineisto 7.6.
ilmestyy 16.6.

ILMOITUSMYynti:
ilmoitukset.journalisti@journalistiliitto.fi, 044 755 5002

Aineisto-ohjeet, väriprofiilin ja hinnat löydät osoitteesta
www.journalisti.fi > ilmoittajille

**VARAA ILMOITUSTILASI
AJOISSA.**
ILMOITUKSET
3,00 €/PMM

Aina valmiina vesille

Mikael Andersén pitää meripelastusta rentouttavana harrastuksena, vaikka joskus pelastustehtävät saattavat venyä aamuyöhön.

JANNE SALOMAA, TEKSTI • KAI SINERVO, KUVA

Äänisuunnittelija **Mikael Andersénin** eteisen kaapissa odottaa aina punainen putkikassi lähtövalmiudessa. Kassissa on meripelastajan perustarvikkeet: vesipullo, jotakin syötävää, vedenkestävät vaatteet – ja siltä varalta, että ne pettävät – pyyhe ja vaihtokerrasto.

Yleensä Rajavartiolaitos tosin hälyttää vapaaehtoiset pelastajat tositoimiin vain, kun he ovat jo valmiiksi meripelastusyhdistyksen asemalla tai partioivat vesillä. Silloin vapaaehtoisillakin voi olla tekemistä jonoksi asti.

”Jos on lähdössä merelle päiväksi, ei kannata sopia mitään tärkeää illaksi”, Andersén sanoo.

PARHAITEN HÄNEN mieleensä on jäänyt muutamana vuoden takainen pelastusoperaatio. Andersénin ohjaama alus oli turvaamassa surffareiden matkaa Helsingistä Tallinnaan, mutta retki jouduttiin keskeyttämään tuulen takia. Paluumatkalla pelastajat saivat uuden tehtävän keskeltä Suomenlahtea: purjevereenstä oli pettänyt peräsin, ja veneen puomi oli osunut voimalla yhtä purjehtijaa päähän.

Aallot olivat kolmemetrisiä, eikä Andersén pystynyt ohjaamaan pelastusalusta turvallisesti purjevereenen kylkeen. Rajavartiolaitos pyysi ohikulkunutta Tallinnan-laivaa suojaamaan pelastajia tuulelta, mutta laivan perä osuikin purjevereeneseen.

”Lisävahinkoja ei kuitenkaan tullut ja lopulta loukkaantunut saatiin nostettua Rajavartiolaitoksen helikopteriin.”

Aina ei käy yhtä hyvin. Andersén on ollut

mukana myös tehtävissä, joissa pelastettava on menehtynyt.

”Sellaiset tilanteet pysäyttävät joka kerta. Onneksi meillä on hyvä ryhmähenki, ja kaikki tehtävät selvitetään aina heti, oli kyseessä perushinaus tai vakavampi operaatio. Tarvittaessa saamme myös psykologin apua tehtävien purkuun.”

ANDERSÉN ON OLLUT meripelastaja 11 vuotta. Vaikka harrastus on ajoittain työläs ja henkisesti raskas, se on palkitseva.

”Kun lähtee merelle, unohtaa kaikki työt ja huolet.”

”Jos on lähdössä merelle päiväksi, ei kannata sopia mitään tärkeää illaksi.”

Talvisaikaan merille ei valitettavasti pääse, vaikka tämän vuoden helmikuussa se olisi tullut tarpeeseen: yt-neuvotteluiden päätteeksi Andersén irtisanottiin Ylestä.

Meripelastajien tiivis yhteisö oli kuitenkin tukena silloinkin.

”Olen saanut meripelastajakavereilta jopa apua uuden työn etsimisessä.”

Andersén toivoo uudenkin työn löytyvän äänitekniikan parista, vaikka hänellä on takataskussa kotimaanliikenteen laivurin pätevyys.

”Merityöt ovat sesonkipainotteisia, eikä niillä yleensä elä. Olen harkinnut hakeutumista Raja- ja merivartiokouluun, mutta luulen, että saan meripelastuksesta enemmän irti harrastuksena kuin ammattina.” ●

VAPAAALLA

MIKAEL ANDERSÉN

● 42-vuotias äänisuunnittelija.

● Aloitti Svenska Ylessä äänitarkkailijana vuonna 1996. Työskennellyt radion ulkotuotannon äänisuunnittelijana Yle Tuotannossa vuodesta 2004. Irtisanottu yt-neuvotteluiden päätteeksi helmikuussa 2017, työt päättyvät elokuussa 2017.

● Harrastanut veneilyä lapsesta saakka. Kotimaanliikenteen laivurin pätevyys. Päätyön ohella ajanut vesibusseja ja kellukevenesafareita pääkaupunkiseudulla sekä kouluttanut veneilijöitä Skönärin Veneilykoulussa.

◀ **Vapusta marraskuuhun.** Mikael Andersén on ollut 11 vuotta Helsingin Meripelastusyhdistyksen vapaaehtoisena. Vapaaehtoiset pelastajat hoitavat neljänneksen Suomen vesialueiden pelastustehtävistä. Meripelastajien kausi alkaa yleensä vappuna ja jatkuu marraskuulle. Helsingin yhdistyksen asema on Jollaksen Matosaareissa.

